

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

SEXTING

U ŽÁKŮ NA 1. STUPNI
ZÁKLADNÍ ŠKOLY

PAVLA DOBEŠOVÁ, RENÉ SZOTKOWSKI,
KAMIL KOPECKÝ

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta

Sexting u žáků na 1. stupni základní školy

Pavla Dobešová, René Szotkowski, Kamil Kopecký

Olomouc 2023

Sexting u žáků na 1. stupni základní školy

Oponenti:

doc. Mgr. Michaela Hřivnová, Ph.D.

PhDr. Linda Matušková, Ph.D.

Kolektiv autorů:

Mgr. Pavla Dobešová, Ph.D.

doc. PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

prof. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

1. vydání

Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 779 00

Olomouc, www.vydavatelstvi.upol.cz

© Pavla Dobešová, René Szotkowski, Kamil Kopecký, 2023

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2023

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

DOI: 10.5507/pdf.23.24463759

ISBN 978-80-244-6375-9 (print)

ISBN 978-80-244-6376-6 (online)

Neprodejná publikace

Obsah

Úvodní slovo	5
1 Sexting v systému rizikového chování ve školním prostředí.....	8
1.1 Vymezení pojmů	8
2 Sexting.....	11
2.1 Motivace k realizaci sextingu a jeho typologie.....	12
2.2 Rizika sextingu, propojení s dalšími nebezpečnými jevy	15
2.3 Kauzy sextingu.....	21
3 Žák primárního vzdělávání	26
3.1 Specifika dítěte narozeného v informační době	26
3.2 Bio-psycho-sociální aspekty žáka 1. stupně základní školy	27
3.3 Obvyklý psychosexuální vývoj dítěte mladšího školního věku vs. sexting	32
4 Prevence sextingu na 1. stupni základní školy.....	37
4.1 Prevence sextingu na úrovni státu a ve školním prostředí.....	37
4.2 Prevence sextingu v domácím prostředí žáka.....	43
5 Zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému.....	51
6 Metodologie výzkumného šetření – Sexting u žáků na 1. stupni základní školy	54
6.1 Cíle výzkumného šetření a výzkumné otázky	54
6.2 Výběr vzorku respondentů do výzkumného šetření	55
6.3 Metoda výzkumného šetření	57
7 Výsledky výzkumného šetření – Sexting u žáků na 1. stupni základní školy	60
7.1 Sexuální výchova, poučení o sexu.....	60
7.2 Prevence rizikové online komunikace, kontrola rodičem.....	62
7.3 Sexting u žáků na 1. stupni základní školy.....	65
8 Diskuze výsledků výzkumného šetření – Sexting u žáků na 1. stupni základní školy	73
Závěr	77

Seznam použitých zdrojů	81
Anotace	94
Summary	95
Přílohy	96
Příloha 1.....	96
Příloha 2.....	99

Úvodní slovo

Digitální technologie představují nezpochybnitelnou **součást života každého z nás**, ať už z hlediska profesního či soukromého. Potřeby informační společnosti se tak logicky **promítají i do vzdělávacích dokumentů**, jako jsou Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (MŠMT, 2020) a Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2023).

Při práci s digitálními technologiemi se ovšem pohybujeme v **tzv. kyberprostoru neboli online světě, tj. abstraktním prostředí, majícím svá specifika a zvláštnosti komunikace** (Szotkowski, Kopecký, Dobešová, 2020). A ačkoliv se v něm setkáváme s reálnými lidmi, máme tendence se k nim chovat odlišným způsobem (oproti interakci tváří v tvář), k čemuž dochází na podkladě určitých psychologických rysů tohoto prostředí, blíže viz např. John Suler, 2004 nebo John Suler in: Szotkowski, Kopecký, Dobešová, 2020. To s sebou může nést **neblahé následky**. Proto nelze oba světy od sebe striktně oddělit a navíc je zapotřebí v každém z nich přizpůsobit své jednání, což ostatně reflektují i následující **preventivní dokumenty**: Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 (MŠMT, 2019) a Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027 (MV ČR, 2021).

Uvedená fakta má hodně uživatelů problém si uvědomit, obzvláště pokud o nich nebyli nikým poučeni. V případě, že se **zaměříme na dětského uživatele**, musíme brát v potaz jeho **mizivé životní zkušenosti a nedostatečné komunikační schopnosti, které jej v kyberprostoru činí o to více zranitelným**. Když nadto **přihlédneme k jeho obvyklému psychosexuálnímu vývoji**, jehož projevy se mohou odrážet i v online aktivitách, **dostáváme se k jednomu z mnoha potenciálních rizik užívání digitálních technologií a zároveň také k tématu této monografie –**

sextingu. Ten spolu s kyberšikanou, kybergroomingem, webcam trollingem a dalšími řadíme mezi tzv. rizikové online komunikační jevy.

A proč jsme se zaměřili právě na žáky primárního vzdělávání? Výzkumníci se v rámci sextingu orientují na starší věkové kategorie respondentů. Nejnižší udávaný věk obvykle bývá 12 (např. Šmahel et al., 2020), max. 11 let (Szotkowski, Kopecký a Dobešová, 2020), přičemž lze předpokládat, že pokud se sexting objevuje u dětí mezi 11. až 12. rokem, tak jeho **počátky** s největší pravděpodobností spadají už na 1. stupeň základní školy. Jednak je u žáků primárního vzdělávání – **s ohledem na jejich nízký věk** – v tomto směru **opomíjena prevence**, která je u sextingu realizována prostřednictvím sexuální výchovy a poučení o rizicích v kyberprostoru. A jednak se sexting nevylučuje s již uvedeným psychosexuálním vývojem dítěte daného věku, na což se blíže podíváme v samostatné kapitole.

Pokusíme se tedy **popsat sexting ve vztahu k žákům 1. stupně základní školy a zároveň také zjistit jeho rozšíření u dané populace dětí.** Vzhledem k obsáhlosti tématu si však neklademe za cíl pojmout sexting u žáků na 1. stupni základní školy v celé jeho komplexnosti. Spíše tuto **monografii** **pojímáme jako vhléd či úvod do zvolené problematiky (přeci jen jde o ojedinělou práci svého druhu), přičemž věříme, že bude přínosem nejen pro odbornou, ale i laickou veřejnost.**

Nejprve proto vymezíme základní terminologii a začleníme sexting do systému základních forem rizikového chování ve školním prostředí. Poté navážeme a pojednáme o sextingu samotném. Zaměříme se na nejčastější motivy vedoucí ke vzniku sextů, tj. sexuálně explicitních textových zpráv, fotografií, videí. Popíšeme typologii sextingu, jeho rizika a v souvislosti s tím i propojení s dalšími nebezpečnými jevy. Přitom neopomeneme uvést reálné kauzy – jako doklad toho, že se sexting dotýká i dětí mladšího školního věku. Následně rozebereme zvolenou vývojovou etapu dítěte ze třech různých

aspektů: nejprve nahlédneme na žáka 1. stupně základní školy jako na dítě rodící se do informační společnosti, která je postavena na začlenění digitálních technologií do bezmála všech oblastí života člověka. Poté jej rozebereme po bio-psycho-sociální stránce a samozřejmě také stran jeho obvyklého sexuálního vývoje, jenž v kontextu s digitálními médii může nabývat zcela jiných rozměrů. Logicky se pak zaměříme i na problematiku prevence, a to na úrovni státu, školy a domácího prostředí žáka. Empirická část monografie zhodnotí aktuální stav řešeného problému a kromě metodologie výzkumného šetření (cíle výzkumného šetření, výzkumné otázky, výběr vzorku respondentů a metody výzkumného šetření) předloží též výsledky samotného výzkumu.

1 Sexting v systému rizikového chování ve školním prostředí

Monografie je věnována problematice sextingu u žáků na 1. stupni základní školy (dále jen ZŠ), je proto důležité hned v jejím úvodu vymezit základní terminologii, jež je klíčová pro pochopení závažnosti sextingu a nutnosti jeho zkoumání u dětí. Nejprve proto budeme definovat rizikové chování ve školním prostředí, do jehož základních forem sexting spadá, a poté vymezíme sexting samotný.

1.1 Vymezení pojmů

Místo pojmu **rizikové chování** se původně užívalo spojení **sociálně-patologické jevy**. Podle MŠMT (2019) však sociálně-patologické jevy představují spíše pojem sociologický. A jak uvádí Fischer se Škodou (2014), „jde o souhrnné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů“. U dětí **ve školním prostředí** se však setkáváme spíše s rizikovým chováním, které za patologické označit nelze a v rámci primární prevence nám jde o předcházení tomuto chování (MŠMT, 2019). Miovský et al. (2015) rizikové chování popisují jako vzorce chování, na jejichž podkladě dochází „k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost“. U Miovského et al. (2015) a v Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 (MŠMT, 2019), která se orientuje na řadu rizikových typů chování ve školním prostředí včetně rizikových forem online komunikace, se pak dočteme, co můžeme mezi **základní formy rizikového chování** zařadit. Konkrétně jde o:

- **Interpersonální agresivní chování**, pod kterým se skrývá násilné chování, šikana, kyberšikana a jiné rizikové formy online komunikace, poté týrání, ale také rasová nesnášenlivost, diskriminace některých skupin až extremismus.

- **Delikventní chování ve vztahu k hmotnému majetku**, kterým jsou například krádeže, sprejerství a vandalismus.
- **Rizikové chování ve vztahu k společenským institucím** představuje ve školním prostředí problémové chování typu záškoláctví, neplnění školních povinností atp.
- **Rizikové sportovní aktivity**, např. provozování adrenalinových sportů.
- **Rizikové zdravotní návyky**, do nichž lze zařadit konzumaci alkoholu, kouření, užívání drog i nezdravé stravovací návyky či nedostatečnou nebo nadměrnou pohybovou aktivitu.
- **Rizikové sexuální chování** zahrnující předčasné zahájení pohlavního života, nechráněný pohlavní styk, pohlavní styk s rizikovými partnery, promiskuitu, předčasné mateřství a rodičovství.
- **Závislostní chování** (netolismus) **a prepatologické hráčství** (gambling).
- **Negativní působení sekt.**

Z uvedeného vyplývá, že je **sexting kombinací sexuálního rizikového chování** (i když v něm není přímo jmenován) **a interpersonálního agresivního chování**, do kterého lze zařadit i jiné rizikové formy online komunikace se sextingem související. Jako příklad můžeme uvést využití sextingového materiálu k manipulaci a vydírání oběti v rámci kyberšikany nebo tzv. kybergroomingu, blíže viz 2.2 Rizika sextingu, propojení s dalšími nebezpečnými jevy.

Sexting sestává ze dvou slov, a to „sex“ a „textování“ (Döring, 2014), přičemž se v odborné literatuře setkáme s řadou definic tohoto fenoménu, které se postupem času ve spojitosti s šířením sextingu mezi lidmi doplňovaly o další znaky. Viz například Jaishankar (2009), jenž uvádí, že jde o selfie nahého těla /

jeho částí, rozesílání obscénních SMS zpráv, které jsou ve většině případů šířeny prostřednictvím mobilního telefonu. A Streichman (2011) jej doplňuje, když dodává, že sexting představuje rozesílání obnažených fotografií za pomoci mobilních telefonů, ale také i jiných elektronických médií. Saleh, Grudzinskas, Judge (2014) pak označují sexting za materiál sexuálně sugestivní či explicitní povahy vznikající za využití mobilního telefonu, smartphonu, digitálního fotoaparátu, videokamery nebo webkamery. Za nejobsažnější však považujeme definici doc. Szotkowského et al. (2020), podle níž je sexting *„elektronické rozesílání, šíření vlastních sexuálně sugestivních či explicitních materiálů, tj. textových zpráv, fotografií či videí, ke kterému dochází prostřednictvím internetu a mobilních telefonů. A dále pak přijímání materiálů této povahy.“*. Postihuje totiž tento jev ve všech třech jeho (sub)dimenzích, kterými jsou **přijímání, odesílání a sdílení (postování) intimních materiálů** (Morelli et al., 2016), z čehož budeme vycházet i v našem výzkumném šetření.

2 Sexting

Sexting představuje **rizikový novodobý komunikační fenomén**. Jeho vznik je datován přibližně do roku 2004, kdy kanadský deník The Globe and Mail vydal článek o tzv. **sextování**, tj. zasílání sexuálně explicitních textových zpráv, a to ve spojitosti s ženatým Davidem Beckhamem, který měl tímto způsobem komunikovat se svou tehdejší asistentkou (Rosenberg, 2011). Z toho vyplývá **interaktivnost sextingu** (Döring, 2014), o jehož rozšíření i mezi dětmi¹ pak v roce 2008 informovala zpráva The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy. Ta podrobně popsala, jak je **mezi teenagery v oblibě výměna sexuálně explicitních textových zpráv**, ale také **i obrázků a fotografií**, včetně těch vlastních, **či videí** (Sex and Tech: Results from a Survey of Teens and Young Adults, 2008).

Na vrub stoupající popularitě sextingu lze přičíst snadný **přístup dětí k médiím**, kde se **s různými projevy sexuality** (zahrnující stránku fyziologickou, psychickou i emocionální) mohou setkat naprosto běžně, přičemž jako příklad můžeme uvést nejen pornografické stránky na internetu, ale také bulvární tisk s fotografiemi obnažených celebrit. Podle Linharta a Petruska (1996) má totiž lidská sexualita – **promítající se do sexuálního chování** – dobový charakter, což znamená, že se **mění v čase, v rámci konkrétní kultury a ve styku s jinými lidmi**. K oblibě sextingu samozřejmě přispěla také **dostupnost a rychlý rozvoj digitálních technologií** (Rosenberg, 2011), zejména pak mobilních telefonů, jejichž prostřednictvím mohou být sexuálně explicitní materiály dětmi obdrženy, rozesílány, přeposílány, ale také nově vytvářeny. Průzkum pro MF DNES z roku 2018

---

¹ Dítětem je podle Úmluvy o právech dítěte jedinec do 18. roku věku (UNICEF, 1989), přičemž v monografii toto označení užíváme i jako synonymum pro žáka 1. stupně základní školy.

(Řezníčková, 2018) ukázal, že více než 50 % dětí dostane svůj **první telefon v sedmi nebo osmi letech**, tedy v první nebo druhé třídě. Počátky kontaktu s digitálními technologiemi však u dětí navštěvujících v současné době 1. stupeň ZŠ spadají do mnohem nižšího věku, a to do 4. měsíce jejich života (Kabali et al., 2015). **Problémem ale nejsou digitální technologie jako takové, nýbrž to, jakým způsobem jsou do života dítěte už od počátku implementovány** – proto se také Americká pediatrická akademie (American Academy of Pediatrics, 2017) usnesla na zásadních opatřeních týkajících se tohoto procesu, aby eliminovala jeho potenciální rizika a dopady na dítě. U nás takováto instituce není a v podstatě je daná oblast ponechána k řešení až do doby nástupu dítěte do školy (Sztokowski, Kopecký, Dobešová, 2020).

V následujících podkapitolách si sexting přiblížíme z několika úhlů pohledu. Nejprve se zaměříme na to, **co děti, potažmo uživatele** digitálních technologií vůbec **motivuje k tomu, aby sexting realizovali**. Tímto se tak dotkneme jeho **typologie** a zároveň i nastíníme jeho **rizika a možnosti zneužití**. Posléze pak **propojíme sexting s dalšími online rizikovými jevy**, jako jsou například kyberšikana či kybergrooming, které mohou mít nejenom pro dítě primárního vzdělávání poměrně fatální následky.

2.1 Motivace k realizaci sextingu a jeho typologie

Důvodů, proč je sexting realizován, existuje vícero. Jak už jsme nastínili u případu Davida Beckhama, jedná se o **jednání interaktivní**, což znamená, že se na něm podílejí minimálně dva lidé. A také se odehrává prostřednictvím digitálních technologií, ať už jde o **přijímání, odesílání nebo sdílení sextingových, tj. intimních materiálů** (Morelli et al., 2016). Rozesílání vlastních sexuálně explicitních materiálů je označováno jako tzv. **self-sexting**. Rozesílání materiálů zobrazujících někoho jiného jako **peer-sexting** (van der Hof and Koops, 2011 In: Hollá, 2020). Autoři Wolak a Finkelhor (2011) pak rozlišují tzv. **sexting experimentální** a **sexting přitěžující**. Na jednu

stranu tak berou v potaz **obvyklý psychosexuální vývoj člověka** a jeho touhu upoutat pozornost, navázat romantický nebo sexuální vztah – a za tímto účelem, v rámci experimentování s vlastní sexualitou, vzniká sextingový materiál. A **na druhou stranu** upozorňují na to, že jde o **přítěžující způsob sexuálního chování**, který může ve finále vést ke zneužití a poškození zobrazovaného.

Obvyklému psychosexuálnímu vývoji žáka 1. stupně základní školy je věnována 3. kapitola monografie, která mimo jiné odhalí, že je pro dítě ve věku **kolem devátého desátého roku věku příznačný exhibicionismus či „vystrkování zadku“** (Děti a jejich sexualita, 2014). V kombinaci s digitálním fotoaparátem zabudovaným například v chytrém mobilním telefonu nám tak vzniká materiál „*výbušné povahy*“, proto označení „*přítěžující*“. Takto pořízený materiál lze díky jeho digitální formě snadno šířit, a to nejen mezi vrstevníky, ale také zneužít, například ke kyberšikaně či kybergroomingu. **Fotografie obsahující obličej dítěte** (natož pak obnažená) je totiž hodnocena jako **nejrizikovější osobní údaj**, protože ve spojení se jménem představuje jednoznačnou identifikaci dané osoby (Kopecký, Szotkowski, Dobešová, 2021). Když vezmeme v potaz nedostatečné zabezpečení mobilního telefonu za pomoci hesla, otisku prstu atp., tak zjistíme, že se k sextingovému materiálu může dostat prakticky kdokoli (kamarádi, spolužáci ve třídě, nálezce při ztrátě mobilního telefonu...).

Z hlediska šíření sextingu Calvert (2014) rozlišuje mezi tzv. **primárním a sekundárním sextingem**. V prvním případě jde o vlastní produkci sexuálně explicitních materiálů, jež jsou sdíleny mezi dvěma lidmi a nedochází k jejich dalšímu šíření. Kdežto ve druhém případě jsou tzv. sexty předávány dále, mimo zamýšleného příjemce. A zatímco primární sexting má tendenci být **konsensuální** (probíhá dobrovolně), sekundární sexting je pravděpodobně **nekonsensuální**, což znamená, že často vzniká pod nátlakem, nedobrovolně

(například prostřednictvím vydírání) a taktéž je šířen bez souhlasu toho, kdo je vyobrazen. (Del Rey et al., 2019)

Kopecký, Szotkowski, Krejčí (2015) popsali, že **sexting vzniká z řady příčin**. Často tvoří **součást romantických vztahů**, a to nejen v období dospívání, ale samozřejmě i v dospělosti. V jejich rámci slouží „*jako nástroj pro upoutání pozornosti partnera, flirtování, vzrušení*“. A pokud dojde k navázání vztahu, tak je vnímán jako znak lásky, intimity a vzájemné důvěry. Ve 3. kapitole z **hlediska sociálního a sexuálního vývoje žáka 1. stupně ZŠ** popíšeme, že se u dětí objevuje nejprve **snaha o nápodobu romantického chování** (dívky chtějí mít „*kluka*“, chlapci „*holku*“) s tendencí poutat pozornost za pomoci škádlení a vzájemných provokací (Thorová, 2015). **A kolem jedenáctého roku věku pak potřeba navázat vztah v romantickém slova smyslu** s cílem ujistit se o vlastní atraktivitě pro opačné pohlaví (Lacinová, Michalčáková a Masopustová, 2008).

Dalším motivem k realizaci sextingu může být snaha o nápodobu chování oblíbené osobnosti (influencer/ka, youtuber/ka, herec/herečka, zpěvák/zpěvačka aj.) vztahující se k nějakému zájmu žáka. Koníčky totiž v dané vývojové etapě vystupují výrazně do popředí (Machová, 2016). V tomto případě bychom mohli říci, že sexting vzniká jako **produkt konzumní společnosti**, za účelem **upoutání pozornosti, sebeprezentace** (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2015).

Neméně významný může být i **sociální tlak ze strany vrstevníků, spolužáků** (a to i v tzv. kyberprostoru), kterému zejména děti mladšího školního věku výrazně podléhají (Thorová, 2015), viz 3. kapitola. S tím se také často pojí využití sextingu jako nástroje k manipulaci, typicky u kybergroomingu, nebo jako nástroje pomsty, zejména u kyberšikany (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2015).

Sexting lze zároveň vnímat jako **formu nonverbální komunikace**, což může být rovněž příčinou jeho realizace. Zevrubný popis nabízí docent René Szotkowski et al. (2020). A my zde – s ohledem na to, že spolu žáci ve věku primárního vzdělávání běžně komunikují prostřednictvím digitálních technologií (Thorová, 2015) – vysvětlíme alespoň ve stručnosti, jak je to myšleno. Jedním z mnoha specifíků online komunikace je hojné užívání emotikonů a emoji, tj. prostředků ke sdělování snah, situací a emocí. Je to proto, že jde o prostředí založené hlavně na komunikaci verbální. Takže **fotografie** v něm neslouží jen jako způsob sebeprezentace, ale také jako **nástroj ke sdělení mnoha podstatných informací plynoucích z fyzického vzhledu, oblečení, držení těla, výrazu tváře, pohledu očí** atd. (= mimoslovní sdělení). V něčem se ale začíná přibližovat i „*mluvenému slovu, které člověk vyřkne, ono podá informaci a v tu chvíli jakoby zaniká a mizí v proudu času. Dřív byla fotka stabilní věc, která byla teď a tady, byl to hmotný objekt, který se někde uchovával, chovalo se k němu s úctou, protože s sebou nesla materiální náklady a zároveň i fyzickou jedinečnost. Digitální fotka nic z tohoto nemá a skrz rychlou instantní komunikaci na sociálních sítích a v mobilech začíná fungovat spíš jako slovo. Pošlu obrázek, ty se na něj podíváš a jedeme dál. Zároveň charakter obrazu umožňuje i ve zrychlené a informacemi přehlcené době informace relativně přehledně, rychle a efektivně konzumovat.*“ (Trestrová, 2014). Takže aniž by bylo cokoliv komentováno, zašle žák fotografii, která mluví za vše. Jaká jsou rizika, pokud je tato fotografie poloobnažená nebo přímo obnažená, si popíšeme v následující podkapitole.

2.2 Rizika sextingu, propojení s dalšími nebezpečnými jevy

Sexting bývá označován jako **potenciálně rizikový jev**, a to z toho důvodu, že nemusí vždy dojít k rozvinutí jeho rizik. Podle některých autorů je dokonce součástí chování jedince v rámci jeho obvyklého psychosexuálního vývoje, který se promítá i do oblasti digitální sféry (Madigan et al., 2018),

viz 3. kapitola. **U dětí do 18. roku věku** je však zapotřebí mít na vědomí, že je **výroba (přechovávání, případně šíření) sexuálně explicitních materiálů hodnocena jako dětská pornografie, tedy trestný čin** (zákon č. 40/2009 Sb., 2009).² **Nemluvě o následcích** nekonsensuálního sextingu pro oběť. Za vše hovoří výsledky výzkumu doc. Szotkowského et al. (2020), který **u dětí ve věku od 11 do 17 let** (5 675 respondentů) zjišťoval, **jaké pocity/emoce prožívaly, pokud došlo k šíření jejich intimních materiálů (fotografie/video) na internetu**. 35,05 % dotázaných uvedlo strach, 34,39 % hněv, 33,12 % trapnost, 29,94 % zklamání, 26,11 % smutek, vyděšení, nedůvěru vůči ostatním lidem. K tomu pro zajímavost dodáme, že v případě nedobrovolného sextingu (k šíření/tvorbě intimních materiálů dochází bez souhlasu oběti a často za účelem vydírání) mluví Walter DeKeseredy s Molly Dragiewicz (2018) o tzv. **obrazovém sexuálním zneužívání** (prostřednictvím fotek a videí, na kterých je často zachycena i tvář oběti, a lze ji tak poměrně snadno identifikovat).

Nebezpečí, jež se k **sextingu** vztahují, existuje mnoho, ať už jde o **sepětí s dalšími rizikovými fenomény v kyberprostoru**, nebo o **následky**, s nimiž se oběť může potýkat **v reálném světě**. Sextingový materiál je totiž snadno zneužitelný a také nelze striktně oddělit konání v online prostoru od světa fyzického.

Příkladem může být **kyberšikana**, která mnohdy začíná jako šikana tradiční a online se pak profiluje v podobě psychického týrání. Kyberšikana je vymezována jako forma agrese, jež je realizována vůči jedinci/skupině s použitím digitálních technologií a k níž dochází opakovaně – ze strany

---

² U žáků 1. stupně základní školy nás proto bude ve výzkumném šetření zajímat, zda mají v této oblasti právní povědomí.

původního agresora nebo také sekundárních útočníků (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2015).

Projevy kyberšikany jsou poměrně pestré, zahrnují například (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013): publikování a rozesílání ponižujících záznamů nebo fotografií na internetu (oběť je útočníkovi může poskytnout sama, nebo se k nim útočník dostane jinou cestou, případně si je sám vytvoří), ponižování a pomlouvání (s cílem poškodit pověst oběti, zesměšnit ji), krádež identity, zneužití cizí identity (útočník usiluje o přístup do mobilního telefonu, elektronického účtu oběti), ztrapňování prostřednictvím falešných profilů (útočník například vytvoří na sociální síti fiktivní profil oběti), obtěžování (opakovanými telefonáty, zprávami), provokování a napadání v online komunikaci, vyloučení z virtuální komunity, zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (ztrapňující nebo intimní materiály jsou útočníkem zveřejněny či zneužity k vydírání, manipulaci...).

Kyberšikana může být zpočátku myšlena i jako vtip, který ale v kyberprostoru – vzhledem k velikosti publika a digitální stopě – nabývá mnohem širších rozměrů, obzvláště pokud jde o zneužití sexuálně explicitních materiálů. Zesměšnění oběti tak může mít až devastující dopady na její psychiku (Szotkowski, Kopecký, 2018).

Sexty mohou být rovněž nástrojem k manipulaci a vydírání, s čímž souvisí fenomén **kybergrooming**. Ten se v poměrně nedávné době dostal do povědomí široké veřejnosti prostřednictvím dokumentu V síti (2020), v němž vystupují dospělé herečky s dětskými rysy vydávající se v online komunikaci za dvanáctileté dívky.

Pod termínem kybergrooming se ukrývá psychická manipulace vytipované oběti s cílem vyvolat v ní falešnou důvěru³ a přimět ji k osobnímu setkání. Tam ze strany kybergroomera (predátora, útočníka) dochází k fyzickému napadení oběti, jejímu sexuálnímu zneužití či k nucení do dalších schůzek (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013), přičemž sexting tomuto jednání často předchází. Útok na sexualitu dítěte lze totiž považovat za jeden z nejúčinnějších (Szotkowski, Kopecký a Dobešová, 2020) – dítě, které je vydíráno sextingovými materiály, většinou „*nekontaktuje dospělé osoby a samotné vydírání a zneužívání nenahlásí ani policii, ani rodičům, učitelům či kamarádům*“ (Kopecký, Szotkowski a Krejčí, 2015).

Rodiče žáků si mnohdy ani neuvědomují, že oni sami poskytují citlivý materiál svých dětí (fotografie obličeje, ale i intimnější snímky, například obnažené fotografie ve vaně, z dovolené u moře atp.) prakticky komukoliv na internetu. Stačí se podívat na sociální sítě, online fotoalba nebo veřejné blogy, které mohou být navštěvovány pedofilními jedinci či třeba kybergroomery vyhlížeujícími si své budoucí oběti. Tento jev je označován jako **sharenting**, tj. „*nadměrné používání sociálních médií (a obecně internetových služeb) rodiči, kteří sdílejí obsah, ve kterém figurují jejich vlastní děti*“ (Kopecký, 2019). Velmi trefně se k dané problematice prostřednictvím tvorby nevhodných fotografií (ať už v bikinách, ve vaně nebo v dětském pokoji...), se kterými se běžně setkáváme na sociálních sítích, vyjádřila německá bloggerka Toyah Diebel, a to v rámci projektu #DeinKindAuchNicht (Diebel, 2023). Pro představu viz následující obrázky č. 1, 2, 3.

---

³ Útočník se často snaží dostat do role kamaráda, snaží se oběti přiblížit svými koníčky, problémy atd., což u dítěte mladšího školního věku nemusí být moc obtížné. Jak popíšeme v následující 3. kapitole, vztahy mezi dětmi v této etapě vznikají především na podkladě společných zájmů a aktivit.

Z fotografií vyplývá nemožnost dítěte rozhodovat o svém digitálním obsahu, jenž bude na internetu dohledatelný i v době, kdy už dávno dítětem nebude... Je to rodič, kdo určuje, jaký materiál, komu a v rámci jaké služby zveřejní.

Obrázek 1: Nikdy byste takovou fotku neposlali? Ani vaše dítě **NE**
Spánek (Diebel, 2023)

Obrázek 2: Nikdy byste takovou fotku neposlali? Ani vaše dítě NE
Toaleta (Diebel, 2023)

Obrázek 3: Nikdy byste takovou fotku neposlali? Ani vaše dítě NE
Přesnídávka (Diebel, 2023)

S kybergroomingem či kyberšikanou souvisí tzv. **webcam trolling**, druh podvodu, při němž útočník k oklamání oběti používá podvržený videozáznam, o kterém si oběť myslí, že jde o reálný obraz z webkamery. Útočník zpravidla používá videosmyčku zachycující reálného chlapce či dívku při chatování, a to s cílem vylákat z oběti co nejvíce osobních a citlivých údajů (například ji donutit, aby se před webkamerou svlékla). Průběh celého videohovoru je pak nahráván a záznam posléze zneužit třeba k zesměšnění, vydírání, manipulaci oběti (E-Bezpečí, 2022). S webcam trollingem se dítě může setkat v prostředí video chatovacích portálů, jako jsou například Omegle či ChatRoulette. Ve výzkumném šetření nás proto bude zajímat, zda žáci 1. stupně ZŠ video chatovací portály znají a jestli je i sami aktivně navštěvují.

Na závěr této kapitoly jen poznamenejme, že několikrát zmíněným **útočníkem může být samozřejmě v některých případech i dítě, např. spolužák, vrstevník oběti**. V kyberprostoru dle Sulera (2004) totiž dochází k tzv. neutralizaci statusu, což znamená, že se stírají rozdíly mezi uživateli, ať už jde o jejich věk, pohlaví, národnost atd.

2.3 Kauzy sextingu

Pro ilustraci toho, že se sexting dotýká i dětí mladšího školního věku, **uvedeme několik případů⁴ z Poradny E-Bezpečí** pro oblast rizikového chování na internetu (2022), která je provozována Centrem prevence rizikové virtuální komunikace (Centrum PRVoK) Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Pro kauzy dané věkové kategorie je příznačné, že tím, kdo se v nich obrací o pomoc, je **informovaný rodič dítěte**, nikoliv dítě samotné. A výraz „informovaný“ bychom zdůraznili, protože se někteří rodiče mohou

---

⁴ Poradna E-Bezpečí je anonymní, kauzy proto budou citovány v původním znění, bez úprav.

domnívat, že se jejich děti se sextingem – vzhledem k nízkému věku – míjejí. Podle Sadkové (2019) je oblast sexuality „nejvíce citlivým tématem a také tématem, o kterém se rodiče nechtějí bavit ani doma, ani ve škole...“. A k tomu dodává: „Rodiče z mého výzkumu považují děti za nezralé pro tuto oblast. ... Jako psycholog jsem se ve své praxi setkala často s případem, kdy rodič nedokáže pochopit, že dětské vnímání světa (včetně vnímání toho, co jako dospělí označujeme za sexualitu) je odlišné od vnímání dospělých. Domnívám se, že toto ovlivnilo minimálně část získaných odpovědí. Zde vidím prostor pro výraznou edukaci rodičů o tom, že např. děti asociují masturbaci prostě s příjemnými pocity, nikoliv s erotikou, kterou tam vnímá dospělý.“ (Blíže viz kapitola 4 Prevence sextingu na 1. stupni základní školy.) To je jedna strana mince a druhou jsou již v této práci citovaní Kopecký, Szotkowski a Krejčí (2015), kteří konstatují, že dítě, které je vydíráno sexuálně laděným materiálem, obvykle nekontaktuje dospělé osoby a o samotném vydírání a zneužívání nikomu neřekne. Co se týče obvyklého psychosexuálního vývoje (viz kapitola 3.3), tak zde pro doplnění jen dodáme, že například kolem 10. až 11. roku věku může nastat při snaze rodiče vést s dítětem rozhovor na dané téma situace, že dítě bude reagovat odtažitě a působit dojmem, že se ho to vůbec netýká, nebo naopak bude jeho reakce drsná a přehnaná (Standardy pro sexuální výchovu v Evropě, 2017). Může tak svým chováním rodiče utvrdit v představě, že se jej tato problematika opravdu ještě netýká.

Kauza č. 1 – 9letá dívka provozuje sexting v prostředí Instagramu

„Dobrý den, Prosím o radu, pristihli jsme naši 9 letou dcerku že posílá své nahé fotografie a videa, videocetuje ve 2, 4, 6h ráno přes instagram s neznámým "klukem" Který s ní komunikuje asi od začátku prosince..... Kdybychom na to náhodou nepřišli neřekla by nám to pravděpodobně..... Prosím Vás o nějaký kontakt na dětskou psychologku nebo doporučit nějakého odborníka na tento problém, ve Východních Čechách nejlépe okres Náchod. S dcerou jsme několikrát

o tématu nepsat nikdy cizím lidem a neposílat své fotografie mluvili a vždy vypadala že to chápe..... Předem Moc děkuji!"

Kauza č. 2 – 10letá dívka provozuje sexting v prostředí aplikace WhatsApp

„Dobrý den, včera jsem objevila v dcerinym mobilu šokující nahé fotografie a videa dcery i kluků/můžu a ve WhatsApp komunikaci perverzni diskuzi. Dceři je 10 let, lže a vyžaduje si od ostatních kluků lásku. Bohužel jsem na to přišla po 3 měsících, jelikož neznám heslo do jejího mobilu a nesledovala jsem žádné známky toho, že by ji kluci, pohlavní orgány a hlavně porno zajímalo. Vůbec nevím co mam dělat, jelikož mi z toho bylo na omdlení. Dokonce jsem i jednomu z pachateli volala a řekla jsem mu, že ho udám na Policii, jen jsem ho bohužel zablokovala a smazala jeho konverzaci. Mam však uložené jeho číslo a screen konverzace. Zablokované přístupy dcera v mobilu nemá.... Bohužel to moc neumím ovládat.“

Kauza č. 3 – 8letý chlapec se potýká se sextingem v platformě Roblox

„Dobrý den Jsem matka 8 letého syna a po poradě s dětskou psycholožkou, kam se synem chodíme, máme vážně podezření na kybersikanu. Jedna se o chat s jistou osobou přes hru Roblox, kdy dotyčná osoba synovi psala, že je ji 22 let, že je policistka a že pokud o jejich konverzaci syn někomu řekne, tak bude zle. Syn se stal na tuto osobu velmi závislou a dělá vše, co Dana osoba napíše a poručí. Vydírá ho, ze pokud něco neudělá, tak se v reálu zabije apod. Synovi píše i ohledně sexu, že s ním chce sex apod. Syn je autista, na osobě se stal velmi závislou a nevím, co si s tím teď pocít. Děkuji za pomoc.“

Kauza č. 4 – 9letý chlapec se potýká se sextingem v platformě Roblox⁵

„Dobrý den, Můžete mě prosím poradit/přesměrovat ohledně zabránění šíření sextingu na platformě Roblox? Konkrétně, syn 9 let nám oznámil, že na Roblox oslovuje česky mluvící děti někdo z účtu ..... a nabízí odměnu (v Robux - měna této platformy) za nahé fotky a videa dětí. Předem děkuji za jakoukoliv informaci.“

Kauza č. 5 – Příklad 13leté dívky provozující sexting v rámci videochatovací stránky Omegle. Úryvek⁶ z dané kauzy uvádíme jen pro představu toho, co jsou na internetu ochotny udělat děti, které ještě nedávno navštěvovaly 1. stupeň základní školy.

„Dobrý den, byla jsem na platformě Omegle kde jsem si psala s jedním klukem, konverzace s ním na Omegle mne bavila a tak jsme si prohodili Instagramy. Konverzace s ním byla normální, ptal se spíše mě a když jsem se ho zeptala, aby mi řekl něco o sobě tak řekl, že je to k ničemu, že se stejně nikdy nevidíme. (K závěru konverzace mi napsal, že se někdy můžeme setkat) Ze začátku se zdál velmi milý a hodný. Dokonce mi poslal i jeho fotky s obličejem. Když mi najednou začal psát, že je vzrušenej, ať mu pošlu nějakou odvážnou fotku, konverzace s ním začala být nadržená. Říkal mi jak je vzrušenej ať mu něco pošlu, i dokonce si říkal přesně co chce. Mně se ten kluk líbil a tak jsem mu to najivně poslala s dojmem, že se mu zalíbím. On mne furt chválil, jak jsem pěkná, šikovná apod. Konverzace začala být více a více nadržená..... Začal mi posílat jak..... Psal mi, že když mu pošlu..... že se ..... Já mu fotky posílala. .... K úplnému

---

⁵ Blíže k rizikům Robloxu viz Příloha 1.

⁶ Vzhledem k výrazně sexuálně explicitnímu obsahu daného příspěvku (pachatel v průběhu komunikace masturboval a detailně naváděl oběť k určitým sexuálním praktikám) byly části textu vynechány, popř. vytečkovány.

konci zpráv mi napsal, že si někdy můžeme zavolat se zaplými kamery. Obávám se že fotky a videa bude přeposílat kamarádům, v tu chvíli mi to prostě nedošlo. Chtěla bych vědět přes koho dál by se to mělo řešit, protože s rodiči se o tomto tématu zatím nechci bavit.“

Kauza č. 6 – Příklad sharentingu ze strany matky (dcery mladšího školního věku)

„Dala jsem inzerát, že prodám dresy na sportovní gymnastiku. Některé dresy jsem vyfotila na dcerách, jiné jen na stole. Ted’ mi pořád někdo neustále píše, že chce vyfotit na dcerách i ty další věci. Napsala jsem už několikrát, že nic dalšího fotit nebudu, že nemám na kom apod. Pořád píšou....: "Dobrý den nafotíte to na někom na dcerach?„ Co mám dělat? Začínám mít strach.“

3 Žák primárního vzdělávání

Monografie je zaměřena na žáka primárního vzdělávání ve spojitosti s realizací sextingu, ať už v podobě jeho tvorby, šíření či přijímání. Nyní se proto pokusíme **pojednat o zvolené vývojové etapě dítěte hned z několika aspektů**, abychom upozornili na potenciální faktory, výrazné zejména ke konci mladšího školního věku, napomáhající k rozvoji fenoménu sextingu.

Nejprve nahlédneme na žáka 1. stupně základní školy jako na **dítě rodící se do informační společnosti, která je postavena na začlenění digitálních technologií** do bezmála všech oblastí života člověka. Poté pojednáme o **bio-psycho-sociálních aspektech daného věku** a na závěr rozebereme **obvyklý psychosexuální vývoj dítěte**, který však **v kontextu s digitálními médii** může nabývat zcela jiných rozměrů.

3.1 Specifika dítěte narozeného v informační době

Žáka současné základní školy bychom podle Prenskeho (2001) mohli označit jako tzv. **digitálního domorodce**, který na rozdíl od tzv. digitálního přistěhovalce nepoznal způsob života předcházející kultuře internetu, potažmo digitálních technologií, jako jsou například počítače, digitální hudební přehrávače, videokamery, mobilní telefony, digitální hračky atp. Marc McCrindle (2010) pro změnu nazývá celou generaci dětí narozených po roce 2010 jako tzv. **generaci alfa**, čímž navazuje na tradici předchozích označení – Builders generation (1925–1945), Boomers (1946–1965), Generation X (1965–1980), Generation Y (1980–1995), Generation Z (1995–2010) – vzešlých především z řad sociologů a ekonomů. Rok 2010 je mezníkem proto, že se na trhu objevil první iPad, „*lidé začali komunikovat prostřednictvím sdílení fotek ve velkém skrze Instagram a asi nejčastěji používaným slovem se stalo slovo aplikace*“ (Gradua.cz, 2020).

Rodiče (ale i učitelé) žáka 1. stupně ZŠ se tak potýkají se situací, kdy dle Marca Prenskyho (2001) komunikují s dítětem stylem „*předdigitálního věku*“ (to znamená, že například neberou v potaz následující: efektivní komunikace u této generace se neobejde bez interakce, přijímání informací probíhá rychle, často paralelně, tzv. multitasking, grafika je upřednostňována před textem, preference hypertextu atp.), protože oni sami si pamatují dobu, kdy nebyly digitální technologie všudypřítomné a lehce dosažitelné. Kdežto jejich děti zažívají pravý opak. Integrace digitálních technologií je navíc vyžadována v různých oblastech života člověka, vzdělávání nevyjímaje (Kopecký, Szotkowski a Dobešová, 2021).

Jak uvádí Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (MŠMT, 2020): „**žáci, kteří se dnes ve školách vzdělávají, se výrazně liší od předchozích generací**“, a to proto, že je jejich **společným socializačním prvkem využívání digitálních technologií a neomezený přístup k enormnímu množství informací**, jež je však zapotřebí kriticky hodnotit a dále s nimi pracovat. Evropský referenční rámec z roku 2018 tak ve svých osmi klíčových kompetencích pro celoživotní učení zahrnuje i **kompetenci digitální** (MŠMT, 2020). Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ dále poukazuje na proměnu původní role a postavení formálního vzdělávání a souborů dovedností, které jsou pro tradiční, ale i nová povolání potřebné. A na **měníci se formy komunikace i sociálních kontaktů**, do nichž technologie zasáhly v podobě deficitu v oblasti sociálních potřeb. Bio-psycho-sociální vývoj dítěte totiž stále probíhá podle určitých a neměnných zákonitostí, jež si blíže rozebereme.

3.2 Bio-psycho-sociální aspekty žáka 1. stupně základní školy

Žák 1. stupně základní školy spadá do etapy **mladšího školního věku** (Langmeier a Krejčířová, 2006), který lze rozdělit na mladší školní věk v užším pojetí (6–8 let) a na střední školní věk (9–12) (Šimíčková-Čížková, 2010).

Nejedná se však o vymezení jediné, klasifikací existuje vícero, například Thorová (2015) v rámci mladšího školního věku popisuje rozdělení na rané střední dětství (6–9 let) a pozdní střední dětství (10–12 let), přičemž určené věkové rozmezí je srovnatelné. Langmeier s Krejčířovou (2006) uvádí, že mladší školní věk **začíná vstupem dítěte do školy a končí rozvojem prvních známek pohlavního dospívání i s průvodními psychickými projevy.**⁷ **U dívek se totiž mezi 11. až 13. rokem věku** (u chlapců cca o dva roky později) **potýkáme již s první fází pubescence – s prepubescencí** (Novotná, Hříchová, Miňhová, 2012).

Standardně je tato etapa vývoje dítěte označována jako klidná, bez výrazných změn (Vágnerová, 2012), psychoanalýza hovoří o fázi latence (Novotná, Hříchová a Miňhová, 2012). Tento výklad je ale poněkud zavádějící, neboť se začínají vytvářet předpoklady pro budoucí proměnu a formuje se sebepojetí dítěte, genderová identita nebo také postoje k vzdělávání (Thorová, 2015). Jde o období **oficiálního vstupu dítěte do společnosti**, do instituce školy, kde musí pracovat a plnit povinnosti tak, jak od něj společnost očekává – Erikson jej proto označil jako **fázi píle a snaživosti**, jejímž hlavním cílem je uspět a prosadit se svým výkonem, což souvisí s **rozvojem mnoha kompetencí, ale i celé osobnosti dítěte** (Vágnerová, 2012).

Nejprve je proto posuzována tzv. **školní zralost dítěte**, a to po stránce fyzické, kognitivní, emoční i sociální. Představit si pod ní můžeme již proběhlou první proměnu postavy, jejímž výsledkem je změna proporcí těla dítěte

---

⁷ Martina Stoklásková v roce 2013 ve své kvalifikační práci zjišťovala, zda na sobě do konce 1. stupně ZŠ žáci zaznamenali probíhající fyzické změny a kde o těchto změnách získávali rady. A odhalila, že **do konce primárního vzdělávání na sobě upozorovalo fyzické změny až tři čtvrtiny žáků (počátky udávali mezi 8. až 10. rokem)**, kteří se o nich radili s rodiči nebo s kamarády, případně je neřešili vůbec.

(tzv. etapa první vytáhlosti), jež je předpokladem pro zlepšení koordinace pohybů a správného rozvoje grafomotoriky (Machová, 2016; Grafomotorika, 2022). Dále pak nastupující schopnost regulace emocí a chování, které by mělo respektovat požadavky školy, ale též regulace pozornosti a zaměření na stanovenou činnost. To je podmínkou efektivnějšího učení a logicky i lepšího výkonu, neboť jedině tak dítě využívá lépe svých schopností. Probíhající zrání určitých oblastí v mozku se pak také podílí na rozvoji zrakového a sluchového vnímání a motorické i senzomotorické koordinace, blíže viz např. Vágnerová (2012). **Problémy s adaptací** na školní prostředí se kvůli snížené frustrační toleranci projevují tenzí a zvýšeným výskytem zlovyků (kousání nehtů, tahání a kroucení vlasů, tiky, dotýkání se genitálií), psychosomatickými obtížemi (Thorová, 2015) a neurotickými projevy (bolesti hlavy, pomočování, hypochondrie atp.) (Novotná, Hříchová a Miňhová, 2012).

Z **biologického hlediska** dochází ke zpomalení růstového tempa a vývoje a k pozvolnému nástupu období tzv. druhé plnosti. V deseti letech hlava dítěte dosahuje 95 % své finální velikosti. Hrudník se předozadně oplošťuje, na trupu se tvoří zřetelné zúžení v pase a začíná celkové tvarové **pohlavní (sexuální) rozlišování těla**, a to stran vývoje pohlavních rozdílů mezi ženskou a mužskou kostrou ve tvaru pánve, ramen a lebky. Prořezávají se zuby trvalého chrupu a rovněž dochází k odlišnému ukládání tuku mezi pohlavími. Zpočátku etapy jde ovšem jen o náznaky, k jejichž **plnému rozvinutí dojde až ke konci mladšího školního věku**, hlavně pak u dívek. Do té doby hovoříme o tzv. bisexuálním dětství (Machová, 2016).

S odstupem času od první vytáhlosti nabývá žák v **psychomotorické oblasti** jistoty a snadno a lehce získává pohybové dovednosti – hrubá a jemná motorika se významně zlepšuje, zpřesňuje se vizuomotorická koordinace. Takže jde o vhodný čas pro zařazení různých sportovních aktivit či výuky hry na hudební nástroj – vývoj zájmů je zpočátku proměnlivý a odvíjí se od zájmů rodičů (Machová, 2016). Pohyb je pro dítě přirozený a slouží jako vhodné

uvolnění při psychickém vypětí, navozuje zpět duševní rovnováhu (Šimíčková-Čížková, 2010). **U některých dívek (9–10 let) a chlapců (11–12 let) dochází k tělesnému spurtu**, jenž může způsobovat růstové bolesti (Thorová, 2015).

Po **psychické stránce** Langmeier s Krejčířovou (2006) charakterizují celou etapu jako **věk strážlivého realismu** – školák je „*zaměřen na to, co je a jak to je*“, což lze pozorovat v jeho mluvě, kresbách, písemném projevu, čtenářských zájmech a ve hře. Skutečnost je podle něj daná, nemá potřebu ji měnit. Počáteční naivní realismus (= závislost na autoritě) nahrazuje realismus kritický, čímž se ohlašuje blízkost dospívání. Kognitivní schopnosti se dle Piageta opírají o konkrétní myšlenkové operace, chybí abstraktní myšlení (Thorová, 2015), představivost dosahuje vrcholu, avšak ztrácí spontaneitu příznačnou pro předškolní věk – žák dokáže rozlišit skutečnost a fantazii. Zpočátku převládá mechanická, neúmyslná paměť, později se však rychle zdokonaluje, stejně jako vůlí ovládaná pozornost. Obohacuje se řeč dítěte, s čímž souvisí i stoupající **potřeba komunikace a interakce** (Šimíčková-Čížková, 2010) – učí se **komunikovat rozdílně, s různými lidmi**, různého společenského postavení (Thorová, 2015).

V **sociálním vývoji** pozorujeme, že dítě začíná více **inklinovat k vrstevnickým vztahům**, takže pro něj **kontakt a zpětná vazba od vrstevníků nabývá na důležitosti**, jelikož napomáhá formovat jeho sebepojetí. Vztahy mezi dětmi jsou výběrové, tzn. založené na osobnostních charakteristikách, společných aktivitách, koníčcích. „*Děti v tomto věku výrazně podléhají tlaku vrstevníků*“, takže je velmi **snadné je zmanipulovat** (Thorová, 2015). Jsou **citově ovlivnitelné** a výrazný dopad na jejich psychiku a hodnotu vlastního „já“ má subjektivní pocit úspěšnosti či neúspěšnosti ve škole (Šimíčková-Čížková, 2010).

Dívky a chlapci se o sebe zajímají, ale **romantické chování spíše napodobují**, než prožívají. Mluví o tom, že **mají svého „kluka“/„holku“**, komunikují spolu přes sociální sítě, mobilní telefony a svůj **zájem projevují „škádlením, provokováním nebo i vulgaritami a agresivitou, aby upoutali pozornost“**. Děti si vytvářejí různé skupiny a spolky, jejichž společným znakem je **tajemství a důvěrnost**⁸ (Thorová, 2015).

Jako problematická – **v kontextu využití digitálních technologií** – se jeví **neschopnost** žáka **„přesně popisovat události, které se přihodily, nedokáže vyjádřit, co ho trápí. Obtížně rozlišuje, co je a není důležité, vybírá si jen kusé povrchní informace, které mohou celou událost zkreslit, nebo nepochopí metakomunikační obsah sdělovaného“** (Thorová, 2015). Navíc logicky **nedisponuje dostatečnými komunikačními kompetencemi – vzhledem k věku a zkušenostem**. Posledně jmenované **souvisí i s tzv. prekoncepce**mi čili subjektivními předpoklady, o nichž hovořil Piaget v rámci kognitivního vývoje dítěte (Jedlička, Koťa a Slavík, 2018). A s **miskoncepce**mi, tj. mylnými hypotézami či teoriemi, které jsou podle Kohoutka (2022) značně rezistentní vůči změnám. Když vezmeme ještě v potaz **zvláštnosti a psychologické aspekty kyberprostoru** (například **disinhibiční efekt**), blíže viz publikace autorů Kopecký, Szotkowski, Dobešová (2021) – Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru, tak zjistíme, jak může být pro dítě zejména v mladším školním věku **snadné překročit pomyslnou hranici mezi tzv. bezpečnou a už rizikovou online**

---

⁸ Akcentace tajemství je typická pro chování kybergroomera, manipulátora, který tak usiluje o navázání důvěrného vztahu s obětí a zároveň také o její izolaci od blízkého okolí, podrobněji viz Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2015. Dítěti tak v daném věku nemusí připadat zvláštní, když po něm online kamarád bude chtít, aby uchovalo jejich vzájemnou komunikaci v tajnosti.

komunikací. Obzvláště pokud uvedené zasadíme do kontextu jeho obvyklého psychosexuálního vývoje.

3.3 Obvyklý psychosexuální vývoj dítěte mladšího školního věku vs. sexting

Vnímání vlastní sexuality se u dítěte **tvoří už od raného dětství**, protože jde o jeho neoddělitelnou součást. Rozvíjející se sexuální potřeby jsou samozřejmě vysoce individuální záležitostí – různá intenzita, způsob prožívání (Děti a jejich sexualita, 2014), ale sexualita jakožto soubor vlastností a jevů plynoucích z rozdílů v pohlaví (Capponi, Hajnová a Novák, 1994) je vlastní každému člověku. Podle Maslowovy pyramidy jde o jednu ze základních fyziologických potřeb, která ovlivňuje naše chování a která je úzce spjata s dalšími lidskými potřebami, jako jsou potřeba lásky a přijetí (Děti a jejich sexualita, 2014). Jak uvádí Dana Štěrbová (Štěrbová in Volfová et. al., 2008): *„Vlastní sexuální vývoj je mnohostranný proces, pevně spojený se základními lidskými potřebami být přijímán, akceptován, vzájemně s druhými sdílet příjemné myšlenky a city, být pro ostatní přitažlivý. Netýká se jen tělesných funkcí, ale souvisí také s nabytím vědomostí o sexualitě, důvěrou, postoji a hodnotami každého jedince. Sexualita by proto neměla být posuzována jen v kontextu s pohlavním stykem, zahrnuje také socializaci rolí souvisejících s pohlavím, fyzické dozrávání a tělesný vzhled, sociální vztahy a budoucí sociální aspirace.“*

U žáka 1. stupně ZŠ tak můžeme pozorovat nejenom pozvolně probíhající změny po stránce psychické a sociální, jež jsme popsali v předešlém textu a jež jsou od sexuálního vývoje neoddělitelné. Můžeme vysledovat i další, specifické **změny, k nimž dochází v průběhu obvyklého psychosexuálního vývoje dítěte.** V publikacích Děti a jejich sexualita (2014), Nezralá sexualita: O sexuální výchově a sexuálních projevech dětí a mládeže (Pondělíčková-Mašlová, 1990), Standardy pro sexuální výchovu v Evropě

(2017) a dále například v příspěvku Láska je láska: představy a zkušenosti patnáctiletých adolescentů (Lacinová, Michalčáková, Masopustová, 2008) nalezneme rozčlenění těchto změn do přibližného věkového rozpětí, pro přehlednost viz následující tabulka č. 1.

Tabulka 1: *Projevy obvyklého psychosexuálního chování u žáků na 1. stupni ZŠ* (sestaveno dle Děti a jejich sexualita, 2014; Pondělíčková-Mašlová, 1990; Standardy pro sexuální výchovu v Evropě, 2017; Lacinová, Michalčáková, Masopustová, 2008)

Věk	Projevy obvyklého psychosexuálního chování
5–8 let	<ul style="list-style-type: none"> – specificky zaměřené dotýkání se genitálií – hra na doktory / na tatínka a maminku – okukování ostatních dětí a dospělých, například při převlékání – polibky a vodění se za ruce – vyprávění vtipů se sexuálním podtextem – doptávání se na terminologii z oblasti sexu, zájem o sexuální otázky – komunikace o sexu s vrstevníky, pokud děti nemají dostatek informací, vznikají různé dětské teorie o sexu, těhotenství, porodu = prekoncepce
9–10 let	<ul style="list-style-type: none"> – zájem o vlastní orgány a jejich fungování – zájem o obrázky v knihách a o mediální obrazy související se sexualitou

	<ul style="list-style-type: none"> – děti se sexuálně vzrušují povídáním, vyprávěním sexuálních příběhů – fantazírování o sexualitě – vystrkování zadku, exhibicionismus – první pokusy s masturbací
11 let	<ul style="list-style-type: none"> – prohlubuje se zájem o sexuologickou literaturu – při prohlížení sexuálně laděných materiálů dosahují sexuálního vzrušení – pozorování vlastního dospívání⁹ – chlapci a dívky si dávají najevo svou náklonnost – ZLOMOVÝ ROK – dítě vstupuje do fáze iniciace – pro naplnění blízkosti a porozumění se obrací k opačnému pohlaví – cílem je získat jistotu ve schopnosti navázat vztah v romantickém (partnerském) slova smyslu, ujistit se o vlastní atraktivitě pro druhé pohlaví – líbání, chození s někým – to se často odehrává v širším vrstevnickém kolektivu, za „<i>podpory</i>“ přátel stejného pohlaví – dotýkání se genitálií svých, ale i ostatních

---

⁹ **Pozorování vlastního dospívání** se dle výsledků již citované Stokláskové (2013) děje už mezi 8.–10. rokem.

	<ul style="list-style-type: none"> – při snaze o rozhovor o sexualitě (například ze strany rodiče) může být reakce dítěte odtažitá, nebo naopak drsná a přehnaná
12 let	<ul style="list-style-type: none"> – dívky se více zajímají o influencery, herce, zpěváky atp. – myslí už na ně jako na muže – cílená masturbace u obou pohlaví¹⁰ – u některých chlapců výron semene – u některých dívek menstruace

Z přehledu v tabulce je zřejmé, že **žáci na 1. stupni ZŠ o informace související se sexualitou zájem mají a chtějí o ní komunikovat. Digitální technologie** tak pro ně za těchto okolností mohou představovat jeden z možných zdrojů (např. kromě vrstevníků a rodičů), ze kterého lze čerpat. Podle Kopeckého (Heger, 2021) jde dokonce o zdroj primární, pokud hovoříme o **získávání prvotních informací o sexu**. V kontextu s tím by proto měla **sexuální výchova** probíhat **už na 1. stupni ZŠ**, protože dle průzkumu (Hronová, 2022) **„nějaké pornovideo“ viděla už polovina dvanáctiletých dětí, a tak je důležité, aby na takovou zkušenost byly**

---

¹⁰ Zde pro zajímavost zmíníme důležitý rozhovor – stran našeho tématu – sexuoložky dr. Hany Fífkové z roku 2018: Závislost na pornu a masturbaci je obrovský problém, bojím se o muže (Štrunc, 2018). V něm uvedla, že se ve své sexuologické praxi setkává s generací mužů kolem 25. roku věku, kteří si v dospívání navykli **masturbovat u internetového porna** a v pozdějších letech začali řešit problémy s nedostatečnou schopností vzrušit se a s erekcí při pohlavním styku s reálnou partnerkou. Závislost na internetové pornografii totiž s sebou nese potřebu vyhledávat explicitnější materiály, což je v tzv. normálních sexuálních vztazích utopie. V souvislosti s tím proto vyjádřila obavu o **chlapce ve věku kolem 12. a 13. roku věku**, kteří si počátky masturbace mohou velmi lehce spojit s pornografickými materiály na internetu a vytvořit si tak návyk vedoucí v pozdějších letech k erektivní dysfunkci aj. potíží (Berger et al., 2019).

dopředu připravené. Sexuolog Petr Weiss k tomu dodává, že děti by měly vědět, že „*porno je pohádka pro dospělé a ve skutečnosti sexuální akt probíhá jiným způsobem*“ (Hronová, 2022). O nahotě, jež je v médiích a v prostředí internetu takřka všudypřítomná (viz kapitola 2), by se taktéž mělo hovořit. Szotkowski, Kopecký a Dobešová (2020) popisují, že zatímco **dříve** byl **kontakt dítěte se sexuálně explicitními materiálem** v podstatě **pasivní, s příchodem chytrých telefonů** vybavených kamerou a fotoaparátem **se role dítěte proměnila – z konzumenta se postupem času stal tvůrce a šířitel vlastních intimních materiálů**, a tak se i u dětí objevil fenomén, jež nazýváme **sexting**.

4 Prevence sextingu na 1. stupni základní školy

Potřeba prevence sextingu u žáků na 1. stupni základní školy je z informací uvedených v předchozím textu **zřejmá – sexuální vývoj dítěte** probíhá už od jeho raného dětství **a vzhledem k požadavkům doby a každodennímu kontaktu s digitálními technologiemi se sexting stává potenciální hrozbou** i pro ně. Ukázkou mohou být kauzy z Poradny E-Bezpečí nebo četné případy vztahující se ke zneužití intimních materiálů v rámci kybergroomingu – příkladem může být sexuální deviant Lukáš Bako, který cílil na oběti ve věku od 10 do 18 let, nebo sexuální predátor Jaroslav Pulpán, jenž online zneužil více než 160 dívek ve věku od 7 do 24 let (blíže viz Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru, 2021).

V následujících podkapitolách proto nahlédneme na problematiku prevence sextingu u žáka mladšího školního věku, a to se zaměřením na úroveň státu, školy a také domácího prostředí, které v dané oblasti hraje neméně významnou úlohu.

4.1 Prevence sextingu na úrovni státu a ve školním prostředí

Prevence v překladu znamená něčemu přecházet, chránit se před něčím (Kohoutek, 2022), jako například před rizikovým sexuálním chováním, do něhož sexting nepochybně spadá. A v tomto kontextu se dostáváme k tzv. **primární prevenci rizikového chování**. Ta označuje veškerá **opatření „směřující k předcházení a minimalizování jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledků“** (Čech, 2015), jež jsou reflektovány ve Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027 (MVČR, 2021) a zejména pak v Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 (MŠMT, 2019), jejíž důležitou součástí je Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí,

žáků a studentů ve školách a školských zařízeních a jeho přílohy, například Příloha č. 18 Rizikové sexuální chování, č.j.: MŠMT-1999/2015 (Jonášová, 2015).

Primární prevence rizikového chování se člení na prevenci nespecifickou a specifickou. A jak název napovídá, **nespecifická** prevence je orientována na obecnou podporu zdravého životního stylu (můžeme ji chápat jako výchovu k něčemu pozitivnímu), zatímco **specifická** prevence cílí na předcházení a snížení výskytu jednotlivých forem rizikového chování, přičemž se odehrává na státní a školní úrovni (Miovský et al., 2015).

Primární prevence rizikového chování na úrovni státu se odvíjí od činnosti několika navzájem spolupracujících ministerstev (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, Ministerstvo vnitra České republiky a samozřejmě Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky) a zahrnuje kromě uvedených strategických dokumentů také zákony a vyhlášky, konkrétně zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání – školský zákon; zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, a vyhlášku č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Primární prevence rizikového chování na úrovni školy vychází z povinností stanovených ve školském zákoně (zákon č. 561/2004 Sb.) a participuje na ní řada pedagogů – ředitel školy vydávající školní řád, školní metodik prevence realizující preventivní program školy, výchovný poradce, školní psycholog, speciální pedagog aj. Stran sextingu je důležitá realizace prevence prostřednictvím minimálního preventivního programu (MPP), zásadního dokumentu, jímž se řídí primární prevence na dané škole. A zejména pak prostřednictvím sexuální výchovy, která je podstatnou součástí všeobecného vzdělání – jak jsme popsali v podkapitole 3.3, sexuální

vývoj dítěte je komplexní záležitostí, proto je nutné i k výchově přistupovat v širších souvislostech – a jež by se měla opírat o tzv. Standardy pro sexuální výchovu v Evropě. Ty si právě kladou mimo jiné za cíl přispět k zavedení ucelené sexuální výchovy, která dětem a mladým lidem poskytne „objektivní, vědecky správné informace o všech aspektech sexuality“ a také jim pomůže „vyvinout schopnosti jednat v souladu s těmito informacemi“ (SPRSV, 2017). Specifická primární prevence nejen v této oblasti je proto doménou školy, neboť ji „lze považovat ihned po rodině za klíčového edukačního činitele v životě dítěte“ (Čech, 2015).

Otázku sexuální výchovy však Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2021, 2023) (dále jen RVP ZV), konkrétně pro 1. stupeň, téměř neobsahuje. Okrajově do ní zasahuje vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která je členěna do pěti tematických okruhů, z nichž jsou s ohledem na zaměření monografie významné okruhy Lidé kolem nás a Člověk a jeho zdraví. V prvním okruhu je podstatný očekávaný výstup ČJS-3-2-01p: „při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně“, což by mělo platit i pro online komunikaci. Nebo ČJS-5-2-02: „rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat“ a ČJS-5-2-02p: „rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých“ (RVP ZV, 2021, 2023). Ve druhém okruhu je význačný jen výstup ČJS-3-5-03: „chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek“ (RVP ZV, 2021, 2023), neboť s posledními revizemi RVP ZV – platí pro rok 2021 i 2023 – byly odstraněny stěžejní výstupy týkající se sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty daného věku a učivo na téma „partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality“ (RVP ZV, 2021, 2023). Další vzdělávací oblastí, kterou bychom mohli vzhledem k dané problematice jmenovat, je

Informatika (dříve ICT neboli Informační a komunikační technologie), jež na 1. stupni základní školy zdůrazňuje *„bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování“* (RVP ZV, 2021, 2023). V učivu je ovšem specifikováno jen následující: *„pravidla bezpečné práce s digitálním zařízením; uživatelské účty, hesla“* (RVP ZV, 2021, 2023).

Přesah sexuální výchovy lze nalézt **v průřezovém tématu**, jako je **Mediální výchova**. Ta klade důraz na bezpečnost komunikace, minimalizaci rizik a potřebnost rozlišovat mezi soukromou a veřejnou komunikací (RVP ZV, 2021, 2023). A **Osobnostní a sociální výchova**, jež má žáky vést k porozumění sobě samému i druhým, napomáhat jim ke zvládnutí vlastního chování, přispívat k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni a rozvíjet základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti. V oblasti postojů si tato výchova klade za cíl *„primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování“* (RVP ZV, 2021, 2023).

A na závěr ještě můžeme uvést souvislost s **doplňujícím vzdělávacím oborem Etická výchova**, který obsahuje deset základních témat – např. Mezilidské vztahy a komunikace, Komunikace citů, Důstojnost lidské osoby, pozitivní hodnocení sebe, Interpersonální a sociální empatie, Reálné a zobrazené vzory, na něž navazuje šest aplikačních témat, jako např. Etické hodnoty, Sexuální zdraví, Rodinný život (RVP ZV, 2021, 2023). Vzhledem k tomu, že se však jedná o obor, který není povinnou součástí základního vzdělávání, je otázkou, do jaké míry uvedená mezipředmětová témata zahrne učitel 1. stupně ZŠ do své výuky.

Z rozboru RVP ZV (2021, 2023) je patrné, že **není sexuální výchově u žáků primárního vzdělávání věnován ve výuce dostatek prostoru**, obzvláště poté, co byla zásadní témata pro tuto oblast vyškrtuta.

Aktuální stav ještě před revizemi mapovala psycholožka Tereza Sadková ve své disertační práci *Sexuální výchova na 1. stupni základních škol v České republice*, která hned v úvodu předdeslala, že vzhledem k bouřlivým reakcím, jež v minulosti sexuální výchova vyvolala, bude využívat méně konfliktní označení, a to „*zdravé vztahy*“. Ty jsou podle ní „*mnohem přesnějším a jasnějším vyjádřením obsahu sexuální výchovy na 1. stupni základních škol*“ – dítě by mělo být schopné „*mít zdravé vztahy se svými vrstevníky, dospělými, autoritami, zdravý vztah ke svému tělu a vlastní sexualitě, být schopné rozpoznat nezdravé vztahy a účinně se jim bránit.*“ (Sadková, 2019). Naráží tak na tradiční klišé, kdy je sexualita člověka, potažmo sexuální výchova redukována jen na pohlavní styk (viz Šterbová, podkapitola 3.3), a často tak dochází k dezinterpretaci její obsahové náplně. V následujícím textu pro přehlednost uvádíme zjištění, ke kterým autorka dospěla na podkladě systematického review a vlastních dotazníkových šetření.

- Výzkumem v oblasti sexuální výchovy na základních školách se zabývají především absolventské práce (bakalářské, diplomové), jež cílí hlavně na žáky 2. stupně.
- Adekvátnost sexuální výchovy se odvíjí od zkušeností a přístupu vyučujícího, ale také od kvality jeho vzdělání v dané oblasti v rámci vysokoškolského studia či dalšího specializačního vzdělávání. Sami učitelé hodnotí svou připravenost a vybavenost k výuce sexuální výchovy jako nedostatečnou (z důvodu času, nedostatku materiálů, absence know-how) a mají zájem se v této oblasti vzdělávat.
- Vznik samostatného předmětu věnovaného sexuální výchově by vyučující nechtěli.
- Mezi tématy, jež si učitelé z různých důvodů nepřejí na 1. stupni základní školy probírat, dominovalo rodičovství, neplodnost a dále také pojmenování pohlavních orgánů. Negována byla rovněž témata

dotýkající se masturbace, pohlavního styku a odmítání sexuality a sexu. Za nevhodnou byla považována i otázka rizik, která je však pro rozpoznání zdravých/nezdravých vztahů klíčová.

- Ve výuce převládá biologická a sociální složka sexuální výchovy. Převažují metody slovního výkladu.
- V oblasti sexuální výchovy jsou primárním zdrojem informací pro žáky internet a kamarádi, podle rodičů a učitelů by jím ale měla být rodina a škola.
- Pro rodiče je v rámci sexuální výchovy nejdůležitějším tématem obrana proti sexuálnímu zneužívání. Za nejvíce citlivé téma, jež by nemělo zaznít ani doma ani ve škole, naopak označili oblast sexuality a téma masturbace, neboť v tomto ohledu považují své děti za nezralé.

Mohli bychom říct, že si uvedená zjištění místy i protiřečí. Například učitelé považují za nevhodné probírat ve škole otázku rizik, kterou rodiče naopak staví na první místo. Zajímavý je také fakt, že dle obvyklého psychosexuálního vývoje dítěte téma sexuality a masturbace začíná nabývat v mladším školním věku na významu, a přitom je odmítáno jak ze strany pedagogů, tak i rodičů, kteří by paradoxně ocenili, kdyby v této oblasti byla primárním zdrojem informací pro dítě rodina a škola, nikoliv internet či kamarádi.

Otázkou tak zůstává, do jakých předmětů sexuální výchovu (tedy i sexuální rizikové chování) na 1. stupni základní školy zařadit, jaká témata v ní konkrétně probírat a zda je v praxi u této věkové

kategorie počítáno třeba s případnými besedami za pomoci externích odborníků.¹¹

Jasně nám však vyvstává potřeba spolupráce školy s rodiči, kteří by se v dané oblasti měli navzájem doplňovat – jak uvádí Standardy pro sexuální výchovu v Evropě (2017), **přímými partnery školní sexuální výchovy jsou rodiče.**

4.2 Prevence sextingu v domácím prostředí žáka

Pro žáka 1. stupně ZŠ rodina představuje důležitou součást jeho identity a zajištění většiny jeho potřeb (Vágnerová, 2012). **Rodič** je mu **nejbližším člověkem** a tím, kdo jej zná nejlépe. A zároveň je pro dítě vzorem, od kterého přejímá názory, návyky, modely chování atp., takže by měl být i tím, kdo jej zcela přirozeně vychovává i v oblasti sexuálního vývoje a úměrně jeho věku jej seznámí s riziky nevhodného sexuálního chování v kyberprostoru, což ovšem klade nároky na jeho vlastní **kompetence** v této problematice – ať už jde o **sexuální výchovu** nebo **rizika online komunikace**. V reálném světě je považováno za naprosto samozřejmé varovat dítě před komunikací s cizími lidmi na ulici, říct mu, že nesmí otevírat dveře bez přítomnosti rodiče, že se má ohlédnout na obě strany, když vstupuje do vozovky... A obdobným způsobem by to mělo fungovat stran pobytu v kyberprostoru. Dostáváme se tak k tzv. digitálnímu rodičovství.

---

¹¹ Jako příklad externí spolupráce zaměřené na rizika online komunikace (tedy i sexting) můžeme uvést Dětskou univerzitu s E-Bezpečím na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, která probíhala před pandemií COVID-19 a sestávala ze série interaktivních workshopů, v jejichž rámci se děti od 8 do 12 let učily například základním dovednostem pro bezpečné používání sociálních sítí atp.

Digitální rodičovství představuje koncept výchovy, v níž je rodič aktivním podporovatelem rozvoje digitální gramotnosti dítěte (viz 2. kapitola), problémem nejsou digitální technologie jako takové, ale způsob, jakým jsou do života dítěte implementovány). V souvislosti s tím však také nezapomíná na rozvoj sociálních dovedností svého dítěte, dále kritického myšlení, mediální gramotnosti a v neposlední řadě také na bezpečnost (Kopecký, 2015). Narážíme zde však na určitý rozpor – v části monografie s názvem 3.1 Specifika dítěte narozeného v informační době jsme popsali generaci žáků navštěvujících v současné době 1. stupeň ZŠ. A uvedli jsme, že se jedná o děti narozené po roce 2010, tedy o tzv. generaci alfa (Marc McCrindle, 2010), která na rozdíl od svých rodičů nezažila, jaké to je nebýt obklopen digitálními technologiemi. Současní žáci proto mohou mít *„vyšší IT znalosti a dovednosti, než jejich rodiče či dokonce učitelé. Tento stav je však bohužel vykoupen nízkými sociálními dovednostmi, nízkou úrovní zkušeností (které logicky získávají v průběhu celého svého života), neschopností kriticky pracovat s informacemi a rozpoznat manipulaci, špatně nastavenými hranicemi chování, neschopností řešit konflikty, nadužíváním technologií na úkor dalších aktivit, závislostním chováním, destrukcí hodnotového systému apod.“* (Kopecký, 2015). Následkem toho se pak u dětí potýkáme se vznikem různých forem rizikové online komunikace. Klíčem k řešení situace může být například **využití jednoduché strategie** „začít spolu“, tj. nechat se poučit od svého dítěte, které ocení, že je rodičem vnímáno jako autorita a zdroj informací (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2015).

Stran **poučení v oblasti sexuality** mohou rodičům pomoci odborné knihy členěné podle specifík jednotlivých etap obvyklého psychosexuálního vývoje dítěte – **rodiče by totiž měli o intimitě, vztazích, lásce, ale i potenciálních rizicích se svými dětmi hovořit kontinuálně, a to už**

od útlého věku, nikoliv až v pubertě. Jako příklad můžeme uvést následující publikace:¹²

- *Cesta na svět* (Hoffstädter, 2016): určeno pro malé předškoláky
- *Odkud přicházejí děti?: první otázky a odpovědi* (DAYNES, 2017): leporelo s odklápěcími okénky
- *Jak děti přicházejí na svět* (Martincová, 2010): vznik na podkladě skutečných rozhovorů s dětmi ve věku 2–5 let
- *Co to tam mám?* (Laurans, 2019): vypracováno s odbornými radami pediatra
- *Co to dělají maminka s tatínkem?, Holka nebo kluk?, Jak přicházejí děti na svět?, Jak to tedy je se sexualitou?* (Migallón Lopezosa, 2013): edice Knihovnička sexuální výchovy od nakladatelství Svojtka & Co.
- *Mluvíme o sexu 4/6 let* (Fougère, 2018), *Mluvíme o sexu 7/9 let* (Verdoux, 2018), *Mluvíme o sexu 10/13 let* (Kahn-Nathan, Cohen, Verdoux, 2018): série knih od nakladatelství Svojtka & Co.
- *Jak jsem přišel na svět* (Janouch, 2006)
- *První knížka o sexu pro holky a kluky* (Martín, 2020): knížka prostřednictvím příběhu o jedné rodině odpovídá na elementární otázky dotýkající se sexuality
- *Moje první knížka o sexu* (Díaz Morfa, 2009): příručka pro rodiče i děti
- *Pohlavně s rozumem* (Bartošová, 2018): oboustranná publikace – z jedné strany čtení pro dívky, z druhé pro chlapce

---

¹² Viz obrazová Příloha 2 – pro inspiraci a představu, jak takové publikace pro děti vypadají. Mnohé z nich jsou tvořeny odborníky orientovanými na danou problematiku. Záleží pak na rodiči, co konkrétně a v jakém údobí (směrodatný může být i spontánní zájem dítěte o určité oblasti, typickým příkladem může být jedna z prvních otázek: „Mami, jak jsem přišel na svět?“) s dítětem „probere“.

- *Pohlavní život, neboli, Odpovědi na otázky, které si kladeš* (Pondělíčková-Mašlová, 2018): určeno pro děti pro děti od 7 do 10 let
- *Ty jsi holka, ty jsi kluk: rodičům to není fuk, když se děti ptají na sexualitu* (Štěrbová, Šilerová, Prouzová, 2017): kniha, jež rozvíjí příběh rodiny Mrákotových, sestává ze dvou částí – první je věnována dětem, druhá rodičům
- *Důvěrně a otevřeně o sexualitě: sexuální výchova pro základní školu a pro nižší ročníky víceletých gymnázií* (Donát, Donátová, 2007)
- *Nenech si to líbit!: ochrana dítěte před sexuálním zneužitím* (Robert, 2013): autorka seznamuje děti s tím, jak se chovat v potenciálně nebezpečných situacích; kniha je určena rodičům a dětem od 4 do 10 let
- *Titeufova sexuální výchova* (ZEP a Bruller, 2010): kniha je ve formě otázek a odpovědí, průvodcem je komiksová postavička
- *Princ & princ* (Haan, Nijland, 2013): ojedinělá publikace zachycující nizozemskou pohádku s tematikou lásky dvou lidí stejného pohlaví, která je určena pro děti už od 3–4 let
- *Král & král & rodina* (Haan, Nijland, 2017): pokračování knihy *Princ & princ* představuje moderní pohádku o dvou králích, kteří se rozhodli založit rodinu
- *Děti to chtějí vědět taky – O respektujících vztazích a sexuálním zdraví* (Křišová, Poláčková, 2023): publikace určená pro rodiče, obsahuje modelové ukázky konverzací s dětmi, ale také rozhovory s odborníky na specifické oblasti sexuálního zdraví

Jak je vidno, nabídka knih je poměrně široká, ve stručnosti bychom jen dodali, **proč je důležité doma mluvit s dětmi o sexualitě**. Celou problematikou se mimo jiné zabývala i Lenka Šilerová (2003), která upozornila

na potřebu **kontinuálního vzdělávání v dané oblasti**¹³ a na to, že smyslem sexuální výchovy není jen nutnost vysvětlit, „*jak se rodí děti*“, a podat informace o antikoncepci či pohlavně přenosných chorobách a jiných rizicích. **Význam a pozitiva komunikace s dětmi na dané téma** (s přesahem do jejich budoucích let, resp. až do jejich dospělosti) **shrnuje v několika následujících bodech:**

- ***Přispívá k vytváření přirozeného vztahu k vlastnímu tělu a sexualitě***, což je základní předpoklad pro přijetí sebe sama, k pochopení rozdílů mezi pohlavími. Tabuizace a odmítání hovořit o pohlavních orgánech a přirozených sexuálních projevech vede u dítěte k pocitu, že jde o něco špatného, „nečistého“, o čem se nemluví. Naopak jednoduchá odpověď bez vyhýbání vede k přijetí a vytváří základ pro další vývoj dítěte. Informace o sexualitě jsou samozřejmě dávkovány úměrně věku a rozumovým schopnostem dítěte. Dítě by však mělo znát správné anatomické názvy svých pohlavních orgánů, tj. penis, vulva (u malých dětí lze event. použít deminutiv: penisek, vulvička), nikoliv například hojně užívané výrazy typu pindík, lulásek, šulínek nebo kačenka, pipka, prcina atp. Přispíváme tím k detabuizaci a také k tomu, aby dítě dokázalo popsat případné zdravotní obtíže dotýkající se jeho pohlavního ústrojí, anebo dospělého upozornit, že se s jeho tělem dělo/děje něco, co souvisí s následujícím bodem.

---

¹³ Právo na informace a vzdělání, vycházející ze základních lidských práv, spadá i mezi **tzv. sexuální práva**. Konkrétně jde o **právo na vzdělávání v oblasti sexuality** (WHO), jež bylo formulováno s ohledem na dospělé jedince. U dětí je pak právo na informace – nejen v této oblasti – uznáno v Úmluvě o právech dítěte (OSN) (Koliba, Weiss, Němec a Dibonová, 2019).

- ***Slouží jako prevence sexuálního zneužívání.*** Dítě by mělo vědět, že jeho pohlavní orgány patří jen jemu a nikdo jiný (krom výjimek, např. lékař, rodič při hygieně) se jej nesmí dotýkat. A pokud k tomu dojde, mělo by se s tím svěřit osobě, které věří. Konsent přehledně (a pro děti srozumitelným způsobem) shrnuje video na YouTube, sdílené Bílým kruhem bezpečí, s názvem Consent for kids – souhlas pro děti.
- ***Měla by vést k zodpovědnému sexuálnímu chování,*** a to prostřednictvím schopnosti hovořit o své sexualitě, např. používat vhodný slovník, umět formulovat svá přání/požadavky, vyjádřit své hranice.
- ***Přispívá ke spojení sexuality s láskou*** – sexualita se nedotýká jen stránky tělesné, ale i psychické a sociální = vztahové. Vytváření vlastních názorů a postojů se děje prostřednictvím pozitivních vzorů v okolí dítěte.
- ***Omezuje případný negativní vliv vrstevníků.*** Negativní vzory nalézáme nejen v médiích, ale také ve vrstevnických skupinách, ze kterých mohou vycházet informace vyloženě nepravdivé a vyvolávající strach, obavy, např. z menstruace, pohlavního styku, porodu atp. (tzv. prekoncepce, miskoncepce). Rodiče – a později i škola – by tedy měli být těmi, kdo budou nabízet správné a přiměřeně prezentované informace, a to pokud možno dříve než kamarádi, spolužáci či vrstevníci působící v prostředí internetu (i mezi influencery na sociálních sítích, jako jsou např. Instagram, YouTube, TikTok aj., totiž nalézáme řadu negativních vzorů).
- ***Napomáhá orientaci v množství informací o sexualitě.*** S pornografickým materiálem, sexuálními motivy v reklamách aj. projevy z oblasti sexuality (zejm. na internetu) se děti potýkají už od útlého dětství. Informace v médiích jsou ale komerčním sdělením

a ani jiné zdroje nemusí být jediným správným směrem a pohledem. Je tedy na rodičích, později i škole, aby dětem pomohli se v dané oblasti lépe zorientovat.

- ***Měla by zabránit předčasnému zahájení sexuálního života***, což úzce souvisí s naplněním předchozích bodů. Tzn. s pozitivním vnímáním vlastního těla a kompetencí popsat jeho jednotlivé části správnými anatomickými pojmy. Ve vztazích by si pak mělo dítě umět správně nastavovat své hranice a nenechat se manipulovat či ovládat nejen svými vrstevníky, ale také například médii atp.
- ***Ovlivňuje budoucí spokojenost v partnerském a sexuálním životě***. Kontinuální a kvalitní sexuální výchova má dlouhodobý efekt, přičemž do popředí se dostává nutnost komunikace. Sexualita totiž prochází v průběhu života různými fázemi (záleží na věku, životním období), což zapříčiňuje, že dochází ke změnám jejího prožívání. Některé požadavky, očekávání se tak mohou měnit – to, co bylo původně považováno za příjemné, se může překlomit do negativní roviny.
- ***Posílení vztahu mezi rodiči a dětmi***, do nějž se promítá, jak spolu rodiče a děti žijí, zda si doma povídají, jak se rodiče k dětem chovají, zda jim vyjadřují city, lásku, jestli je spíše chválí, nebo je naopak trestají, kolik času pospolu jako rodina tráví atd. Rozhovory o sexualitě mohou vzájemný vztah mezi rodiči a dětmi rozvinout (posílení důvěry a blízkosti). Pokud se však rodič komunikaci vyhýbá, dává tím dítěti jasně najevo, že jde o něco nevhodného a podle nonverbálních reakcí i velmi nepříjemného. Dítě proto lehce nabývá dojmu, že je něco špatně, že není vhodné takové otázky rodičům pokládat. Když se však objeví nějaký problém, netuší, kam se má obrátit o pomoc, s kým si může promluvit, když to doma z nějakého důvodu nejde. Například viz 2.3 Kauzy sextingu.

Samozřejmě je potřeba brát v potaz s tím související **zásady sexuální výchovy**, jako třeba že musí být vždy přiměřená věku, respektuje pohlaví, vede k uvědomování si vlastního těla a jeho poznání, nediskriminuje, přijímá rozdílnost, usiluje o toleranci a ohleduplné postoje k formám sexuality, předává přesné informace atd. (Koliba, Weiss, Němec a Dibonová, 2019).

V rámci **prevence rizikového chování** by měl rodič dítěti také nabídnout **možnost smysluplného trávení volného času**, neboť jak jsme již uvedli, v mladším školním věku nabývají na důležitosti rozvíjející se zájmy, které vycházejí především ze zájmů rodičů (Machová, 2016). A v neposlední řadě by měl se svým dítětem budovat otevřený a důvěrný vztah, aby se v případě nouze nebálo svěřit se svým trápením, přičemž neustálá rodičovská kontrola (například limitování času stráveného na internetu, omezení přístupu k některým stránkám na internetu, využití aplikací pro rodičovskou kontrolu atd.), na níž se zaměříme i v našem výzkumném šetření, by měla být naprostou samozřejmostí (Děti a jejich sexualita, 2014).

5 Zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému

Teoretická část monografie byla v souvislosti s žákem 1. stupně ZŠ věnována popisu sextingu, jeho začlenění do systému základních forem rizikového chování a propojení s dalšími online komunikačními rizikovými fenomény. V této kapitole navážeme a zaměříme se na předmět našeho zájmu ve výzkumném šetření, a to na **prevalenci sextingu v jeho (sub)dimenzích u dětí mladšího školního věku.**

Jeden z prvních výzkumů orientovaných na sexting u dětí se jmenoval Sex and Tech Survey a byl realizován společností The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy. Proběhl v roce 2008 (čítal 653 respondentů ve věku od 13 do 19 let) a upozornil, že celkem 20 % dospívajících zveřejnilo své sextingové obrázky či video a 39 % posílá nebo zveřejňuje zprávy/příspěvky se sexuální podtextem. Jedná se však o výzkum starý 15 let a do výběru respondentů nebyly zařazeny děti ve věku primárního vzdělávání.

Madigan et al. (2018) ve svém systematickém přehledu Prevalence of Multiple Forms of Sexting Behavior Among Youth A Systematic Review and Meta-analysis uvedli, že **existují omezené informace o sextingu u mládeže mladší 12 let**, přičemž citovali jen jednu jim známou studii od Mitchell et al. z roku 2012 (telefonický průzkum probíhal v letech 2010 a 2011), která se mimo jiné zaměřila i na děti ve věku od 10 do 11 let a která odhalila, že jen 1 % dotázaných v dané věkové kategorii odeslalo, vytvořilo nebo obdrželo nahé obrázky či videa.

Zdá se tedy, jako by děti mladší 12 let sexting téměř nerealizovaly. To se ovšem nevylučuje s faktem, že mohou být vzhledem ke své naivitě ohroženy jinými fenomény zneužívajícími jejich intimity. Vztahy mezi dětmi ve věku od 10 do 12 let bývají krátkodobé, činí tak jednotlivce zranitelnějšími

vůči tomu, že jsou jejich sexty přeposílány bez souhlasu anebo jsou předmětem tzv. sextortionu čili vydírání skrze sexuálně explicitní fotografie/videoa (Madigan et al., 2018).

Výzkumníci v rámci sextingu evidentně **cílí zejména na starší věkové kategorie**, což by korespondovalo se zjištěním autorů Hinduja a Patchin (2018), kteří v roce 2016 provedli výzkum sextingu u amerických žáků ve věku od 12 do 17 let a zjistili, že existuje souvislost mezi věkem dotázaných a množstvím odeslaného intimního materiálu, a to taková, že odesílání sexuálně explicitních materiálů se s věkem dítěte zvyšuje.

Madigan et al. (2018) však konstatuje, že studie od Mitchell et al. (2012) je už patrně zastaralá, neboť byla realizována v době, kdy nebyly mezi dětmi rozšířeny chytré mobilní telefony hrající v sextingu velmi důležitou roli. Viz podkapitola 3.3, kde uvádíme výrok, že se s nástupem smartphonů role dítěte ve vztahu k sexuálně explicitním materiálům proměnila – z konzumenta se stal tvůrce a šířitel vlastních sextů (Szotkowski, Kopecký, Dobešová, 2020).

Pokusili jsme se proto nalézt práci, jež by se zaměřila na ne zcela zmapovanou námi vybranou věkovou kategorii, a to nejlépe do 11. roku věku, který je dle obvyklého psychosexuálního vývoje dítěte považován za zlomový. A zjistili jsme, že se jedná o poměrně problematickou záležitost. Pokud bychom komparovali stran věku dva takřka paralelně probíhající výzkumy z nedávné doby, např. Szotkowského et al. (Sexting u českých dětí, 2020) a Šmahela et al. (EU Kids Online 2020, 2020), tak zjistíme, že výzkumníci z prvně jmenovaného výzkumu orientovaného především na sexting zahrnuli do svého základního souboru děti ve věku od 11 do 17 let. Výzkumníci z mezinárodního výzkumu EU Kids Online 2020 (2020) zaměřeného na online rizika uvedli, že otázky týkající se sextingu pokládali pouze dětem starším 12 let, ačkoliv jejich základní soubor počítal i s dětmi 9letými (9–16 let).

Nakonec jsme objevili **studii uskutečněnou za pomoci rodičovské aplikace Jiminy, která rodičům napomáhá sledovat digitální život jejich dítěte**, aby zjistili, zda je v kyberprostoru v bezpečí, či nikoliv (viz kapitola 4.2 věnovaná prevenci v domácím prostředí žáka a nutnosti stálé rodičovské kontroly). Ve studii tak byla během devítiměsíčního období **analyzována data z více než 54 milionů textových zpráv a 1,5 milionu hodin používání telefonu**, ze kterých vyšlo najevo, že je **sexting u dětí poměrně častým jevem – téměř 40 % sledovaných ve věku 13 let** buď přijalo, nebo poslalo sexuálně explicitní zprávy či jiný obsah. **Počátky sextingu navíc spadají, především u dívek, až do 8. roku věku** – podle analýzy dat bylo totiž sextingu vystaveno více než 15 % 8letých dívek a 5,9 % 8letých chlapců. Studie dále zjistila, že povětšinou **v sextingu dochází k vzájemné interakci** (60 % případů u dětí ve věku od 10 do 17 let), tzn., že jsou **sexty posílány tzv. „na oplátku“** (Genovese, 2019).

6 Metodologie výzkumného šetření – Sexting u žáků na 1. stupni základní školy

Na zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému navazuje další kapitola empirické části monografie, a to metodologie výzkumného šetření, která bude sestávat z cílů výzkumného šetření, výzkumných otázek, výběru vzorku respondentů a metody výzkumného šetření.

6.1 Cíle výzkumného šetření a výzkumné otázky

Jak jsme napsali v úvodu naší monografie, **hlavním cílem je popsat sexting ve vztahu k žákům 1. stupně základní školy a zjistit jeho rozšíření u dané populace dětí.** Na základě hlavního cíle jsme si stanovili **cíle dílčí, které jsou pro empirický oddíl následující:**

- 1. Zjistit rozšíření sextingu v podobě odesílání, přijímání a sdílení intimních materiálů u vybraných žáků 1. stupně základní školy.*
- 2. Zjistit, zda byli vybraní žáci 1. stupně základní školy někým poučeni o sexu.*
- 3. Zjistit, zda absolvovali vybraní žáci nějaké školení či besedu o nebezpečí na internetu.*
- 4. Zjistit, zda vybraným žákům – dle jejich tvrzení – limitují rodiče čas strávený na internetu.*
- 5. Zjistit, zda vybraným žákům – dle jejich tvrzení – omezují rodiče přístup k některým stránkám na internetu.*

V průběhu naplňování teoretických dílčích cílů, tedy v rámci zpracování teoretické části monografie, jsme dospěli k následujícím vybraným

deskriptivním výzkumným otázkám:

- 1. Jaké je rozšíření sextingu v podobě odesílání, přijímání a sdílení intimních materiálů u vybraných žáků 1. stupně základní školy?*
- 2. Byli vybraní žáci 1. stupně základní školy někým poučeni o sexu?*
- 3. Absolvovali vybraní žáci 1. stupně základní školy nějaké školení či besedu o nebezpečí na internetu?*
- 4. Limitují rodiče vybraných žáků 1. stupně základní školy čas strávený na internetu?*
- 5. Omezují rodiče vybraných žáků 1. stupně základní školy přístup k některým stránkám na internetu?*
- 6. Navštěvují vybraní žáci 1. stupně základní školy video chatové portály?*

Vybraným výzkumným otázkám proto, že jejich **výčet** rozhodně **není vyčerpávající**. Zmiňujeme jen ty, které v dané problematice považujeme za stěžejní.

6.2 Výběr vzorku respondentů do výzkumného šetření

Základním souborem byli žáci 1. stupně základních škol Olomouckého kraje. Ten byl zvolen z důvodu snadné dostupnosti pro autory monografie. Nutno dodat, že jsme se zaměřovali na tzv. běžné základní školy zahrnující 1. stupeň. Speciální základní školy, například pro žáky se zrakovým či mentálním znevýhodněním, jsme ze základního souboru vyřadili, a to z důvodu možného nepochopení problematiky či potenciálně obtížné komunikace. Z povahy zjišťovaných dat byl jejich sběr, probíhající od září 2021 do března 2022, už tak velmi náročný.

Do výzkumného vzorku byli zařazeni žáci těch škol, které projevily ochotu zúčastnit se výzkumného šetření. S ohledem na vysokou citlivost tématu, obzvláště u dětí mladšího školního věku, se totiž ukázalo, že zájem moc velký nebyl. Někteří učitelé se domnívali, že se sexting u žáků na 1. stupni ZŠ vůbec neobjevuje, tudíž se jich ani netýká. Jiní měli například obavu z případných reakcí rodičů.

Vyučující jednotlivých škol základního souboru byli kontaktováni telefonicky. A ti, kteří souhlasili s realizací výzkumného šetření, byli poučeni o jeho průběhu. Do výzkumného vzorku jsme chtěli mít zahrnuty **žáky ve věkovém rozmezí od 7 do 10 let** a s tímto požadavkem jsme učitele oslovili. Do výběru jsme poté dále nezasahovali a ponechali jej na dobrovolnosti vyučujících.

Z námi **preferované věkové kategorie** vyplývá, že jsme se zaměřili na **žáky 2.–4. tříd, tj. ve věku 7–10 let**. Jednak jsme vycházeli ze zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému (kapitola 5), který poukázal na to, že **děti mladší 12, resp. 11 let nebývají do výzkumů sextingu zapojovány**. Jednak jsme se opírali o fakt, že u 6letých žáků (1. třída) pravděpodobně vyvstane problém se čtením dotazníku, natož pak s jeho porozuměním. U 11letých žáků (5. třída) zase můžeme stran jejich obvyklého psychosexuálního vývoje předpokládat – oproti dětem mladším – zvýšený výskyt sextingu (blíže podkapitola 3.3). Navíc jsou do výzkumů této problematiky již zahrnováni, viz například Szotkowski et al., 2020.

Do výzkumu se zapojilo **celkem 102 respondentů**, jejichž **průměrný věk činil $\bar{x} = 9,696$** . Viz tabulka č. 2, kde uvádíme podrobnější deskriptivní statistiku.

Tabulka 2: Věk respondentů – základní deskriptivní statistiky

Proměnná	Věk respondentů								
	N platných	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	Minimum	Maximum	Rozptyl	Sm. odch.
Věk	102	9,696	10	10	81	7	10	0,471	0,686

6.3 Metoda výzkumného šetření

Vzhledem k tomu, že jsme chtěli získat data od co největšího množství žáků 1. stupně ZŠ, vybrali jsme **kvantitativně orientovanou metodologii**. Jako **metodu sběru dat** jsme zvolili **dotazník**. Celou dobu jsme měli na paměti, že lze měřená data, zejména u dětí v období mladšího školního věku, hodnotit jako citlivá, takže jsme kladli důraz na **dodržování anonymity** při jeho vyplňování. Dotazník **v elektronické podobě** vyplňovali žáci ve školních počítačových učebnách a pod dohledem instruovaných vyučujících. **Věk a biologické pohlaví** byly **základní demografické údaje**, které nás zajímaly, viz tabulky č. 3 a 4.

Tabulka 3: Věk respondentů dle jednotlivých kategorií

Kategorie	Věk respondentů	
	Četnost	Rel. četnost
7	3	2,94
8	4	3,92
9	14	13,73
10	81	79,41
Neuvedlo	0	0,00
N	102	

Tabulka 4: Pohlaví respondentů

Kategorie	Biologické pohlaví respondentů	
	Četnost	Rel. četnost
Chlapec	47	46,08
Dívka	54	52,94
Neuvedlo	1	0,98
N	102	

Dotazník sestával z 25 položek, které kromě již zmíněného věku a biologického pohlaví zjišťovaly, zda žáci 1. stupně ZŠ absolvovali ve škole výuku zaměřenou na sexuální výchovu a jestli byli někým poučeni o sexu. V souvislosti s nebezpečím v kyberprostoru nás posléze zajímala účast dětí na besedě o rizicích na internetu (např. o kyberšikaně, sextingu atd.) a jejich případná kontrola ze strany rodičů, třeba v podobě limitování přístupu k některým stránkám na internetu. Další položky dotazníku byly věnovány samotnému sextingu – ve formě přijímání, odesílání vlastních „*sexy, erotických*“ materiálů – a jeho možnému propojení s dalšími rizikovými fenomény, jako je například webcam trolling. Poslední položka zjišťovala, zda žáci 1. stupně základní školy vědí, že je osobám mladším 18 let zákonem zakázáno, aby si pořizovaly svoje vlastní „*sexy, erotické*“ fotografie a videa, na kterých jsou částečně svlečeni nebo úplně nahí.

Položky dotazníku byly sestaveny na podkladě teoretických vstupů monografie a výzkumu, jehož výsledky byly publikovány v monografii s názvem *Sexting u českých dětí* (Szotkowski, Kopecký, Dobešová, 2020). Podle typu položek obsahoval dotazník položky dichotomické a polytomické výběrové a výčtové.

Vznik dotazníku probíhal v několika krocích. Jeho první verze byla předložena malému vzorku žáků 1. stupně ZŠ, u kterého jsme vzápětí

zjišťovali srozumitelnost a pochopení jednotlivých položek. Nato jsme dotazník upravili podle komentářů dotázaných dětí a finalizovali jeho podobu. Následně proběhlo vlastní výzkumné šetření.

7 Výsledky výzkumného šetření – Sexting u žáků na 1. stupni základní školy

Ve výzkumném šetření zaměřeném na problematiku sextingu u žáků 1. stupně ZŠ jsme zjišťovali několik okruhů, přičemž jsme vycházeli z teoretické části naší monografie. Jak jsme uvedli v předchozím textu, předně nás zajímala oblast sexuální výchovy, a to, kým byli žáci poučeni o sexu, pokud tedy vůbec. Poté jsme se zaměřili na prevenci v podobě dohledu ze strany rodičů (umístění počítače v domácnosti, limitování času stráveného na internetu, omezování přístupu k některým webovým stránkám) a účasti na besedě orientované na nebezpečí na internetu. Další položky výzkumu byly věnovány výhradně sextingu, jeho (sub)dimenzím a případnému přesahu do dalších rizikových online fenoménů, jako je např. webcam trolling, kde dochází k realizaci sextingu před webovou kamerou.

7.1 Sexuální výchova, poučení o sexu

Stran obvyklého psychosexuálního vývoje dítěte mladšího školního věku, popsaného v podkapitole 3.3, nás nejprve zajímalo, jestli se žáci 1. stupně ZŠ setkali ve škole s výukou sexuální výchovy, jež v oblasti primární prevence sexuálního rizikového chování hraje poměrně zásadní roli. A zjistili jsme, že pouze 15,69 % z dotázaných uvedlo, že ano, viz tabulka č. 5.

Tabulka 5: Výuka sexuální výchovy na 1. stupni ZŠ

Kategorie	Měli jste ve vaší škole výuku sexuální výchovy?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	82	80,39
ANO	16	15,69
Neuvedlo	4	3,92
N	102	

V daném kontextu nás rovněž zajímalo, zda byli žáci někým poučeni o sexu. Komunikace o sexu s vrstevníky probíhá už mezi pátým až osmým rokem věku a pokud dítě v této době nezíská dostatek adekvátních informací, začne si vytvářet různé teorie o sexu, těhotenství, porodu atd., tedy tzv. prekoncepce, o nichž jsme pojednali v podkapitole 3.3. Z tabulky č. 6 je zřejmé, že více jak 58 % žáků (v rozmezí 7 až 10 let) nebylo nikým poučeno o sexu.

Tabulka 6: Poučení žáka 1. stupně ZŠ o sexu

Kategorie	Byl/-a jsi někým poučen/-a o sexu?	
	Četnost	Rel. četnost
ANO	39	38,24
NE	60	58,82
Neuvedlo	3	2,94
N	102	

Žáci, kteří o sexu poučení byli (38,24 %), získali prvotní informace nejčastěji od kamaráda/kamarádky (33,33 %) nebo od maminky (23,53 %). Četnosti dalších zdrojů, jako jsou např. časopis, učitel nebo internet, uvádíme pro přehlednost v tabulce č. 7.

Tabulka 7: Kdo žáka 1. stupně ZŠ poučil o sexu

Kategorie	Kdo tě informoval o sexu?	
	Četnost	Rel. četnost
Kamarád/ka	34	33,33
Maminka	24	23,53
Časopis	15	14,71
Učitel/ka	13	12,75
Kniha	13	12,75
Tatínek	12	11,76
Internet	12	11,76
Sourozenec	10	9,80
Spolužák	9	8,82
Nikdo	7	6,86
Babička	5	4,90
Dědeček	5	4,90
Bratranec, sestřenice	1	0,98
N	102	

7.2 Prevence rizikové online komunikace, kontrola rodičem

Prevence sextingu se neodvívá jen od výuky sexuální výchovy, ve které by měli být žáci přiměřeně věku a rozumovým schopnostem informováni o vhodných či nevhodných projevech sexuálního chování ve vztahu k sobě samému i k druhým lidem, ale spočívá i v poučení o bezpečném užívání digitálních technologií. Komunikace v kyberprostoru má totiž své zvláštnosti a psychologické aspekty, z nichž nejvýraznější je tzv. disinhibiční efekt. Pro disinhibiční efekt je příznačná ztráta zábran v interakci s druhými lidmi, což znamená, že lidé v online prostředí říkají a dělají věci, které by

při osobním setkání v žádném případě neřekli a neudělali. Například se baví s cizími lidmi o svých niterných pocitech, důvěrných informacích a tajemstvích (Suler, 2004). Proto je důležité, aby se s žáky mluvilo o možných nebezpečích plynoucích z komunikace na internetu. A z tabulky č. 8 je patrné, že s nimi byla srozuměna jen necelá polovina (46,08 %) dotázaných.

Tabulka 8: Účast na besedě o nebezpečí na internetu, jako např. o kyberšikaně, sextingu

Kategorie	Účastnil/-a jsi se na vaší škole besedy o nebezpečí na internetu, jako např. o kyberšikaně, sextingu apod.?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	52	50,98
ANO	47	46,08
Neuvedlo	3	2,94
N	102	

V domácím prostředí se pak prevence rizikového chování v kyberprostoru odvíjí od poučeného rodiče, neboť jen poučený rodič se zajímá o to, co jeho dítě na internetu dělá a s kým tam komunikuje, event. je schopen to sám do určitého věku korigovat. Pokud ovšem rodič dostatečně informován není, může podlehnout iluzi, že dítě, které sedí doma ve svém pokoji, je oproti dítěti, které běhá někde venku s kamarády, v naprostém bezpečí. Místo, kde žák tráví doma nejvíce času na internetu, tak představuje další logickou položku dotazníku. A odpovědí je tabulka č. 9. 33,33 % respondentů uvedlo ve vlastním pokojíčku, 25,49 % ve společném pokoji se sourozencem, 24,51 % v obýváku.

Tabulka 9: Místo (místnost), kde děti tráví nejvíc času na internetu

Kategorie	Uved' místo (místnost), kde trávíš nejvíc času na internetu.	
	Četnost	Rel. četnost
Vlastní (dětský) pokoj	34	33,33
Pokoj, který je společný se sourozencem	26	25,49
Obývací	25	24,51
Kuchyň	2	1,96
Pracovna rodičů	2	1,96
Škola	3	2,94
Venku s kamarády	2	1,96
N	102	

V rámci neustálého rodičovského dohledu, o němž jsme hovořili v kapitole věnované prevenci, nás zajímalo, zda mají žáci rodiči limitován čas strávený na internetu (tabulka č. 10) a jestli jim rodiče omezují přístup k některým webovým stránkám (tabulka č. 11). Zjistili jsme, že skoro 65 % dětí je omezováno v pobytu v online prostředí a přibližně 58 % v přístupu k některým internetovým stránkám.

Tabulka 10: Limitování (omezování) času stráveného na internetu rodičem dítěte

Kategorie	Limitují (omezují) tví rodiče čas, který trávíš na internetu?	
	Četnost	Rel. četnost
ANO	66	64,71
NE	32	31,37
Neuvedlo	4	3,92
N	102	

Tabulka 11: Omezování přístupu k některým stránkám na internetu rodičem dítěte

Kategorie	Omezují tví rodiče přístup k některým stránkám na internetu?	
	Četnost	Rel. četnost
ANO	59	57,84
NE	37	36,27
Neuvedlo	6	5,88
N	102	

7.3 Sexting u žáků na 1. stupni základní školy

U sextingu jsme se dotazovali, jestli se žáci někdy setkali se situací, kdy po nich internetový známý či kamarád vyžadoval jejich vlastní obnaženou fotografii, přičemž pouze 3 % (2,94 %) uvedla, že ano (viz tabulka č. 12).

Tabulka 12: Sexting – obdržení žádosti o obnaženou fotografii ze strany internetového známého/kamaráda

Kategorie	Chtěl po tobě kamarád/známý, kterého znáš pouze z internetu a nikdy jsi ho ve skutečnosti neviděl/-a, tvou obnaženou fotografii?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	95	93,14
ANO	3	2,94
Neuvedlo	4	3,92
N	102	

V případě žádosti o zaslání obnažené fotografie pak 95,10 % dětí odpovědělo, že by internetovému známému/kamarádovi nevyhovělo (tabulka č. 13).

Tabulka 13: *Sexting – vyhovění/odmítnutí žádosti o obnaženou fotografii ze strany internetového známého/kamaráda*

Kategorie	Poslal/-a jsi mu ji?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	97	95,10
ANO	2	1,96
Neuvedlo	3	2,94
N	102	

A u odesílání sexuálně explicitních textových zpráv, fotografií, videí jsme se setkali s obdobně zamítavým přístupem. Jen 7 % žáků poslalo někomu svou „sexy, erotickou“ textovou zprávu (tabulka č. 14). A necelých 5 % žáků poslalo někomu svou provokativní „sexy, erotickou“ fotografii, na které jsou částečně nebo úplně svlečení (tabulka č. 15), nebo provokativní „sexy, erotické“ video stejného charakteru (tabulka č. 16).

Tabulka 14: *Sexting – odesílání sexuálně explicitních textových zpráv*

Kategorie	Poslal/-a jsi někdy někomu provokativní „sexy, erotickou“ textovou zprávu?	
	Četnost	Rel. četnost
NE, nikdy	86	84,31
ANO	7	6,86
Neuvedlo	9	8,82
N	102	

Tabulka 15: *Sexting – odesílání sexuálně explicitních fotografií*

Kategorie	Poslal/-a jsi někdy někomu SVOU provokativní „ <i>sexy, erotickou</i> “ fotografii, na které jsi částečně svlečený/-á nebo úplně nahý/-á?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	87	85,29
ANO	5	4,9
Neuvedlo	10	9,80
N	102	

Tabulka 16: *Sexting – odesílání sexuálně explicitních videí*

Kategorie	Poslal/-a jsi někdy někomu SVĚ provokativní „ <i>sexy, erotické</i> “ video, na kterém jsi částečně svlečený/-á nebo úplně nahý/-á?	
	Četnost	Rel. četnost
NE, nikdy	86	84,31
ANO	5	4,9
Neuvedlo	11	10,78
N	102	

Pokud děti vlastní sextingové materiály odeslaly, zajímalo nás, jakou službu k tomu využily. 3,92 % respondentů zakroužkovalo Skype, 2,94 % Instagram 2,94 % Facebook a 2,94 % WhatsApp Messenger. Dále viz tabulka č. 17.

Tabulka 17: *Sexting – služby, jejichž prostřednictvím byly odesílány sexuálně explicitní fotografie či videa*

Kategorie	Kterou z níže uvedených služeb jsi použil/-a k zaslání své „sexy, erotické“ fotografie, videa, na kterých jsi částečně svlečený/-á nebo úplně nahý/-á.	
	Četnost	Rel. četnost
Skype	4	3,92
Instagram	3	2,94
Facebook Messenger	3	2,94
WhatsApp Messenger	3	2,94
Snapchat	2	1,96
E-mail	2	1,96
Facebook	1	0,98
Viber	1	0,98
SMS/MMS	1	0,98
N	102	

Co se týče přijímání sextingových materiálů, ať už v podobě textové zprávy, fotografie či videa, zjistili jsme, že zde byla čísla u kladných odpovědí o něco vyšší. 14 % žáků uvedlo, že někdy od někoho obdrželo provokativní „sexy, erotickou“ textovou zprávu (tabulka č. 18).

Tabulka 18: Sexting – obdržení sexuálně explicitní textové zprávy

Kategorie	Dostal/-a jsi někdy provokativní „sexy, erotickou“ textovou zprávu?	
	Četnost	Rel. četnost
NE, nedostal/-a	77	75,49
ANO	14	13,72
Neuvedlo	11	10,78
N	102	

Téměř 11 % dostalo provokativní „sexy, erotickou“ fotografii (tabulka č. 19) nebo provokativní „sexy, erotické“ video, na kterém je někdo částečně svlečený nebo úplně nahý (tabulka č. 20).

Tabulka 19: Sexting – obdržení sexuálně explicitní fotografie

Kategorie	Dostal/-a jsi někdy provokativní „sexy, erotickou“ fotografii, na které je někdo částečně svlečený nebo úplně nahý?	
	Četnost	Rel. četnost
NE, nedostal/-a	81	79,41
ANO	11	10,78
Neuvedlo	10	9,80
N	102	

Tabulka 20: Sexting – obdržení sexuálně explicitního videa

Kategorie	Dostal/-a jsi někdy provokativní „sexy, erotické“ video, na kterém je někdo částečně svlečený nebo úplně nahý?	
	Četnost	Rel. četnost
NE, nedostal/-a	81	79,41
ANO	11	10,78
Neuvedlo	10	9,80
N	102	

Sexting se odehrává i v prostředí video chatových portálů, kde k němu může docházet ve spojitosti s webcam trollingem nebo kybergroomingem (blíže podkapitola 2.2). Zajímalo nás tedy, jestli video chat žáci někdy navštívili. 17,65 % z dotázaných zvolilo odpověď ano (tabulka č. 21).

Tabulka 21: Sexting v prostředí video chatu – navštěvování video chatu

Kategorie	Navštívil/-a jsi někdy video chat, jako např. Omegle, ChatRoulette apod.?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	79	77,45
ANO	18	17,65
Neuvedlo	5	4,90
N	102	

A v návaznosti na to, jestli se v něm setkali se sexuálním obsahem. Například se před nimi někdo obnažoval. Tuto zkušenost potvrdilo 6 % z nich

(tabulka č. 22). A 3 % uvedla, že se obnažovala také, tudíž aktivně provozovala sexting (tabulka č. 23).

Tabulka 22: *Sexting v prostředí video chatu – žák 1. stupně ZŠ jako konzument*

Kategorie	Setkal/-a jsi se v prostředí video chatu, jako např. Omegle, ChatRoulette apod., se sexuálním obsahem (někdo se ve video chatu obnažoval apod.)?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	91	89,22
ANO	6	5,88
Neuvedeno	5	4,90
N	102	

Tabulka 23: *Sexting v prostředí video chatu – žák 1. stupně ZŠ jako tvůrce*

Kategorie	Obnažoval/-a jsi se někdy před webkamerou?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	85	83,33
ANO	3	2,94
Neuvedlo	14	13,73
N	102	

Prostřednictvím webkamery, mimo video chatovací portály, se před dětmi někdo obnažoval ve 3 % případů (tabulka č. 24).

Tabulka 24: *Sexting a webkamera*

Kategorie	Obnažoval se někdo před tebou na webkamerě?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	85	83,33
ANO	3	2,94
Neuvedlo	14	13,73
N	102	

Na závěr jsme zjišťovali, zda si žáci 1. stupně ZŠ uvědomují, že je provozování sextingu do 18. roku věku podle zákona zakázáno. A 52 % dotázaných si nemyslí, že je osobám mladším 18 let zákonem zakázáno pořizování vlastních „*sexy, erotických*“ fotografií, videí, na kterých jsou částečně svlečeni nebo úplně nazí (tabulka č. 25).

Tabulka 25: *Právní povědomí žáka 1. stupně ZŠ o sextingu*

Kategorie	Myslíš si, že je osobám mladším 18 let zákonem zakázáno pořizování vlastních „ <i>sexy, erotických</i> “ fotografií, videí, na kterých jsou částečně svlečeni nebo úplně nazí?	
	Četnost	Rel. četnost
NE	53	51,96
ANO	34	33,33
Neuvedlo	15	14,71
N	102	

8 Diskuze výsledků výzkumného šetření – Sexting u žáků na 1. stupni základní školy

Ve výzkumném šetření jsme se **zaměřili na rozšíření sextingu u věkové kategorie dětí, jež bývá v dané oblasti opomíjena**, jak vyplynulo ze zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému. Vycházeli jsme přitom z výstupů teoretické části monografie, kde jsme rozebrali žáka 1. stupně ZŠ stran jeho bio-psycho-sociálního a obvyklého psychosexuálního vývoje, přičemž jsme se uvedené snažili dát do kontextu požadavků informační společnosti, postavené na začlenění digitálních technologií do různých sfér života každého z nás. V podkapitole 2.1 věnované sextingu jsme ve spojitosti s tím osvětlili motivaci k jeho realizaci, čímž jsme poukázali na to, že mění se formy komunikace a sociálních kontaktů na podkladě užívání digitálních technologií mohou mít dopady i na oblast rizikového sexuálního chování. A protože komunikace probíhající v online prostoru má své zvláštnosti, specifika (např. disinhibiční efekt), **nemusí nás překvapit, když se sextingu dopouštějí děti, o nichž si vzhledem k jejich věku myslíme, že se jich netýká** (viz kauzy v podkapitole 2.3).

Ve výzkumném šetření nás nejprve zajímalo, **zda vybraní žáci absolvovali výuku sexuální výchovy**, jež v prevenci rizikového sexuálního chování hraje poměrně zásadní roli a jejíž obsah je předmětem zájmu rozhovorů mezi dětmi už kolem 5.–8. roku věku, viz tabulka č. 1 Projevy obvyklého psychosexuálního chování u žáků na 1. stupni ZŠ v podkapitole 3.3. A zjistili jsme, že **pouze 15,69 %** z dotázaných uvedlo, že ano, což by korespondovalo s popsáním stavem sexuální výchovy na 1. stupni ZŠ, jemuž se zevrubně věnovala psychologka Tereza Sadková (2019). Navíc podle nových revizí RVP ZV (2021, 2023) **můžeme očekávat, že počet informovaných žáků primárního vzdělávání bude v tomto ohledu do budoucna klesat**,

neboť ze stěžejní vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět byly odstraněny veškeré výstupy týkající se sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty.

Nasnadě tak byly další otázky – **odkud žáci 1. stupně základní školy získávají informace o sexu a zda o něm byli vůbec poučeni**. Podle Kopeckého (Heger, 2021), jehož výzkumy jsou zaměřeny na jedince od 11. roku věku, je pro děti primárním zdrojem informací internet. Dle závěrů našeho výzkumného šetření **kamarád/kamarádka (33,33 %)** a maminka (23,53 %). Internet byl zastoupen ve 12 % případů. Jinak **více než 58 % žáků (v rozmezí 7 až 10 let) uvedlo, že o sexu nikým poučeno nebylo**.

Na poli bezpečného užívání digitálních technologií – s přihlédnutím k možnému vzniku rizikového sexuálního chování v kyberprostoru – nás zajímalo, **zda se žáci ve škole zúčastnili nějaké besedy o nebezpečí na internetu** (např. o kyberšikaně, kybergroomingu, sextingu...). **Polovina (50,98 %) z dotázaných odpověděla záporně**. Zde bychom jen dodali, že je s revizemi RVP ZV (2021, 2023) nově posílena vzdělávací oblast Informatika, jež na 1. stupni ZŠ klade důraz i na prevenci rizikového chování při práci s technologiemi. Snad do ní tedy budou učitelé implementovány rizikové online komunikační jevy, jako jsou sexting, kyberšikana, kybergrooming, webcam trolling aj.

U dětí mladšího školního věku je ovšem zásadní prevence probíhající v jejich domácím prostředí. Rodič, lépe řečeno poučený rodič, tj. orientující se v dané problematice, by se měl neustále zajímat o to, jak a s kým dítě tráví svůj online čas. Místo, **kde žák doma tráví nejvíce času na internetu**, tak představovalo další položku, na niž jsme se dotazovali. Ve spojitosti s kybergroomingem jde totiž o informaci důležitou pro iniciační fázi manipulace dítěte, v níž se útočník snaží minimalizovat riziko svého dopadení někým ze společné domácnosti vyhlédnuté oběti, například

sourozencem či rodičem (Kopecký, 2010). **33,33 % respondentů** uvedlo, že nejvíce času v kyberprostoru pobývá **ve vlastním pokojíčku**, 25,49 % ve společném pokoji se sourozencem a 24,51 % v obýváku.

Z výzkumného šetření dále vyplynulo, že je takřka **65 % žáků limitováno v čase stráveném na internetu a 58 % dotázaných má omezen přístup k některým webovým stránkám**. K obdobným závěrům došli i Kopecký a Szotkowski v roce 2018 ve výzkumu zaměřeném na rodiče (1 093 respondentů) – více jak 73 % rodičů limituje dětem čas strávený na internetu a 47,52 % rodičů jim omezuje přístup k některým stránkám na internetu.

U položek cílených na problematiku sextingu je **obtížné provést srovnání s již proběhlými výzkumy**, neboť jak vyplynulo ze zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému, u námi vybrané věkové kategorie jsme dohledali **pouze studii vycházející z dat rodičovské aplikace Jiminy**. Z jejich analýzy vyplynulo, že je sextingu vystaveno více než 15 % 8letých dívek a 5,9 % 8letých chlapců, 60 % dětí ve věku od 10 do 17 let realizuje sexting ve vzájemné interakci, tedy tzv. na oplátku, a skoro 40 % 13letých přijímá nebo někomu odesílá sexuálně explicitní zprávy či jiný obsah (Genovese, 2019).

V našem výzkumném šetření u žáků 1. stupně ZŠ (ve věku od 7 do 10 let) jsme zjistili, že jen 3 % z dotázaných byla internetovým známým/kamarádem požádána o zaslání vlastní obnažené fotografie, přičemž necelá 2 % dané žádosti vyhověla. **7 % dotázaných poslalo někdy někomu svou „sexy, erotickou“ textovou zprávu, 5 % provokativní „sexy, erotickou“ fotografii**, na které jsou částečně nebo úplně svlečení, a **5 % video** obdobného charakteru. K odeslání sextingových materiálů byly nejčastěji využity následující služby: 3,92 % Skype, 2,94 % Instagram, 2,94 % Facebook a 2,94 % WhatsApp Messenger.

Stran **přijímání sextů 14 % respondentů** uvedlo, že někdy od někoho **obdrželo** provokativní „*sexy, erotickou*“ **textovou zprávu a 11 % „sexy, erotickou“ fotografii či video**, na kterých je někdo částečně svlečený nebo úplně nahý.

Ve spojitosti s kybergroomingem, webcam trollingem jsme se žáků ptali, jestli někdy **navštívili video chat**, a **téměř 18 %** z nich odpovědělo, že ano. **6 % dětí** se pak v tomto prostředí **setkalo se sexuálním obsahem** (někdo se před nimi obnažoval) a 3 % přiznala, že se obnažovala také, tudíž aktivně provozovala sexting.

V oblasti práva pak **52 %** dotázaných označilo, že **si nemyslí, že je osobám mladším 18 let zákonem zakázáno pořizování vlastních „sexy, erotických“ fotografií, videí**, na kterých jsou částečně svlečeni nebo úplně nazí.

Ačkoliv se může zdát, že nejsou námi získaná data v oblasti realizace sextingu na 1. stupni základní školy nikterak závažná (navíc si uvědomujeme i poměrně nízký počet respondentů), je nutné brát v potaz, jaké následky může obzvláště **nekonsensuální sexting** na dětech zanechat, viz podkapitola 2.2 Rizika sextingu, v propojení s dalšími nebezpečnými jevy. V tomto případě už samozřejmě **nehledíme na to, zda je ohroženo dvacet procent dětí nebo „jen“ jedno procento dětí**. A zároveň je potřeba si uvědomit, že se nám – **v souladu se závěry studie** vzešlé na podkladě enormního množství informací z rodičovské **aplikace Jiminy** (Genovese, 2019) – **podařilo pravděpodobně zachytit počátky sextingu, jehož prevalence s věkem narůstá** (Madigan et al., 2018). S prevencí rizikového sexuálního chování u dětí by se tak nemělo otálet a odkládat ji na pozdější čas, pokud nechceme, aby pozbyla svého významu.

Závěr

Monografie byla orientována na problematiku sextingu u dětí mladšího školního věku. Jejím hlavním cílem bylo popsat sexting ve vztahu k žákům 1. stupně základní školy a zjistit jeho rozšíření u dané populace dětí. Hlavní cíl byl naplňován na základě cílů dílčích, a to teoretických, jež odpovídaly skladbě jednotlivých kapitol teoretické části monografie, a empirických, které byly realizovány v rámci empirického oddílu monografie. Obsah byl tak rozčleněn na teoretickou a empirickou část, přičemž každá z nich sestávala ze čtyř kapitol.

V teoretickém oddíle jsme nejprve vymezili základní terminologii a zařadili sexting do systému základních forem rizikového chování ve školním prostředí, z čehož vyplynulo, že je kombinací sexuálního rizikového chování a interpersonálního agresivního chování, kde se pojí i s jinými rizikovými online formami komunikace, jako jsou například kyberšikana, kybergrooming či webcam trolling.

Těmi jsme se zabývali v kapitole druhé, ve které jsme ale nejdříve rozebrali důvody, proč k sextingu vůbec dochází, a v souvislosti s tím představili i jeho základní typologii. Pro ilustraci nebezpečí sextingu a toho, že se dotýká i dětí mladšího školního věku, jsme posléze citovali několik kauz z Poradny E-Bezpečí, které odhalily z pohledu prevence jeden zajímavý fakt – v případě sextingu probíhajícího u dětí ve věku 1. stupně základní školy je tím, kdo se obrací o pomoc, informovaný rodič, nikoliv dítě samotné. To je dáno nejspíše tím, že si samo ani neuvědomuje, že je něco špatně. Anebo to ví, ovšem z obavy, jak rodič zareaguje (např. křikem a hněvem, zákazem práce s počítačem, zabavením mobilního telefonu atp.), raději nikomu nic neřekne. Každopádně v obou případech selhává prevence. A pokud k tomu přidáme, že ne každý rodič je rodičem poučeným, **můžeme**

usuzovat na značnou latenci případů sextingu u námi vybrané věkové kategorie.

Pro lepší pochopení dané problematiky byla třetí kapitola věnována obvyklému psychosexuálnímu a bio-psycho-sociálnímu vývoji současného žáka 1. stupně ZŠ. Současného proto, že se narodil do tzv. informační společnosti (mající svá specifika) a na rozdíl od starších generací nezažil, jaké to je nebýt obklopen digitálními technologiemi.

Završením teorie pak byla kapitola čtvrtá, zabývající se otázkou prevence sextingu na úrovni státu, školy i domácího prostředí žáka, která poukázala na to, že **sexuální výchově u žáků na 1. stupni ZŠ není věnován ve výuce dostatek prostoru, respektive bychom mohli říci, že žádný**, obzvláště poté, co byla **zásadní témata pro tuto oblast z RVP ZV (2021, 2023, vzdělávací oblast Člověk a jeho svět) vyškrtnuta**. Přitom sexuální výchova spolu s poučením o rizicích v kyberprostoru představují základní stavební kameny prevence sextingu. Zde pro doplnění dodáme, že vzdělávací oblast Informatika po revizích RVP ZV (2021, 2023) prevenci rizikového chování ve spojitosti s využíváním digitálních technologií na 1. stupni ZŠ reflektuje, v učivu ale zmiňuje jen „*pravidla bezpečné práce s digitálním zařízením; uživatelské účty, hesla*“ (RVP ZV, 2021, 2023). Je tedy otázkou, zda učitelé do výuky zahrnou i některé online komunikační fenomény, jako jsou například kyberšikana, kybergrooming nebo právě sexting.

Empirická část monografie vycházela z teoretických vstupů, klíčových pro pochopení závažnosti sextingu a nutnosti jeho zkoumání u dětí mladšího školního věku. Její úvodní, tedy pátá kapitola s názvem **Zhodnocení aktuálního stavu řešeného problému** na ně navázala a zaměřila se na oblast prevalence sextingu. Odkryla však, že **námi vybraní žáci ve věku primárního vzdělávání nejsou výzkumníky moc preferováni**, jelikož

do výzkumů sextingu zahrnují až děti starší 11–12 let. Metodologii našeho výzkumného šetření, tj. cíle, výzkumné otázky, výběr vzorku respondentů a metody výzkumného šetření, popsala kapitola číslo šest, přičemž výsledky výzkumného šetření byly prezentovány v kapitole sedmé, kde jsme data pro přehlednost znázornili i ve statistických tabulkách. Ty nám v nadcházející osmé kapitole usnadnily interpretaci a napomohly srovnat získané údaje s daty již proběhlých výzkumů, byť byly, až na jednu vybranou studii, zaměřeny na žáky starší věkové kategorie.

Do námi zrealizovaného výzkumného šetření se zapojilo 102 žáků 1. stupně ZŠ. Vzhledem k citlivosti tématu a nastalé neochotě vyučujících na něm participovat (pro obavy z reakcí rodičů nebo přesvědčení, že sexting na 1. stupeň ZŠ nepatří atd.) jsme byli rádi, že se nám takový počet vůbec podařilo získat. V dalším textu tedy uvádíme **závěry, ke kterým jsme prostřednictvím výzkumného šetření dospěli**, čímž zodpovídáme na vybrané deskriptivní výzkumné otázky a zároveň tak také naplňujeme stanovené cíle empirické části naší monografie (viz podkapitola 6.1 Cíle výzkumného šetření a výzkumné otázky):

- 14 % respondentů od někoho obdrželo provokativní „*sexy, erotickou*“ textovou zprávu a 11 % „*sexy, erotickou*“ fotografii či video.
- 7 % žáků ve věku od 7 do 10 let poslalo někdy někomu „*sexy, erotickou*“ textovou zprávu, 5 % „*sexy, erotickou*“ fotografii, na které byli částečně nebo úplně svlečení, a 5 % video obdobného charakteru.
- 18 % dětí navštívilo někdy v životě video chat, přičemž třetina z nich se v tomto prostředí setkala s obnažováním protistrany.
- Více než polovina (52 %) žáků si myslí, že není pořizování sextů do 18. roku věku protizákonné.

- Z hlediska poučení a prevence pouze 15,69 % z dotázaných uvedlo, že mělo ve škole výuku sexuální výchovy, a 38 % dětí bylo poučeno o sexu – nejčastěji kamarádem, kamarádkou (33,33 %) nebo maminkou (23,53 %). Besedy o nebezpečí na internetu, jako např. o kyberšikaně, sextingu apod., se zúčastnila necelá polovina (46,08 %) dotázaných, a pokud bychom se zaměřili na prevenci v domácím prostředí žáka, tak zjistíme, že sice svůj čas na internetu tráví povětšinou zavřený ve svém pokojíčku (33,33 %), ale skoro 65 % dětí je rodiči omezováno v pobytu v online prostředí a přibližně 58 % v přístupu k některým webovým stránkám.

Výsledky výzkumného šetření sice nelze s ohledem na omezený vzorek respondentů zobecnit na populaci všech žáků primárního vzdělávání v celé ČR, ale mohou být využity k dalšímu bádání na tomto poli. A především by měly sloužit jako memento pro oblast prevence, která – pokud chceme, aby byla efektivní – by měla započít včas, tj. nejlépe už na 1. stupni základní školy.

Seznam použitých zdrojů

AMERICAN ACADEMY OF PEDIATRICS. (2016). *Announces New Recommendations for Children's Media Use* [online]. Dostupné z: <https://www.aap.org/en-us/about-the-aap/aap-press-room/Pages/American-Academy-of-Pediatrics-Announces-New-Recommendations-for-Childrens-Media-Use.asp>

BARTOŠOVÁ, Tereza. *Pohlavně s rozumem: ilustrovaná sexuální výchova pro dívky ; Pohlavně s rozumem : ilustrovaná sexuální výchova pro chlapce*. Praha: Albatros, 2018. ISBN 978-80-00-05262-5.

BERGER, Jonathan H., et al. Survey of sexual function and pornography. In: *Military Medicine*. 184. 11–12 (2019): 731–737.

Bílý kruh bezpečí – YouTube (2023). *Consent for kids – souhlas pro děti* [online]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=T_s6zjjwoGw

CALVERT, Clay. (2014). Sex, Cell Phones, Privacy, and the First Amendment. In: *CommLaw Conspectus* [online]. 27(1), 1–65. Dostupné z: <http://firstamendment.jou.ufl.edu/pubs/SexCellPhonesPrivacyArticle.pdf>

CAPPONI, Věra, Růžena HAJNOVÁ a Tomáš NOVÁK. *Sexuologický slovník*. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-7169-115-1.

CENTRUM PRVoK (2022). *Poradna E-Bezpečí pro oblast rizikového chování na internetu* [online]. Dostupné z: <https://poradna.e-bezpeci.cz/>

ČECH, Tomáš. Prevence. In: MIOVSKÝ, Michal, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování II. 2., přeprac. a dopl. vyd.* Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-393-8.

ČESKÁ TELEVIZE (2020). *V síti*. Dokument [online]. Dostupné z: <https://www.cesktelevize.cz/porady/12360773574-v-siti/21856227079/>

DATABÁZE KNIH (2023) *Knižní databáze Daniela Fialy – Databazeknih.cz*. [online]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/>

DAYNES, Katie. *Odkud přicházejí děti?: první otázky a odpovědi*. Přeložil Jaroslav KUČERA. Praha: Svojtka & Co., 2017. ISBN 978-80-256-1906-3.

DEKESEREDY, Walter a Molly DRAGIEWICZ. *Routledge Handbook of Critical Criminology*. 2nd edition. London: Routledge, 2018. 536 p. ISBN 978-1138656192. (Chapter 25: Image-based sexual abuse)

DEL REY, Rosario, Mónica OJEDA, José A. CASAS, Joaquín A. MORA-MERCHÁN a Paz ELIPE. (2019) Sexting Among Adolescents: The Emotional Impact and Influence of the Need for Popularity. In: *Front. Psychol* [online]. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.01828/full>

Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy. 1. vyd. Brno: CPress, 2014. (kolektiv autorů)

DÍAZ MORFA, José R. *Moje první knížka o sexu*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-861-3.

DIEBEL, Toyah (2023). *SO EIN BILD VON DIR WÜRDEST DU NIE POSTEN? DEIN KIND AUCH NICHT*. [online]. Dostupné z: <https://deinkindauchnicht.org/>

DONÁT, Josef a Nora DONÁTOVÁ. *Důvěrně a otevřeně o sexualitě: sexuální výchova pro základní školu a pro nižší ročníky víceletých gymnázií*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Fortuna, 2007. ISBN 978-80-7168-990-4.

DÖRING, Nicola. (2014) Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? In: *Cyberpsychology: Journal*

of Psychosocial Research on Cyberspace [online]. 8(1), 1–15. Dostupné z: <https://cyberpsychology.eu/article/view/4303/3352>

E-BEZPEČÍ (2022). *Co je webcam trolling?* [online]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/kontakt/71-trivium/1420-co-je-webcam-trolling>

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

FOUGÈRE, Isabelle. *Mluvíme o sexu: 4–6 let*. Přeložil Zuzana KLIMŠOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. ISBN 978-80-256-2330-5.

GENOVESE, Daniella (2019). Sexting study shows kids starting before they even turn 13 – 'Parents should expect the real possibility that their children may be approached by others'. In: *Fox Business* [online]. Dostupné z: <https://www.foxbusiness.com/lifestyle/sexting-children-study>

GRADUA.CZ. (2020) *Generace ALFA – testováno na vlastních dětech* [online]. Dostupné z: <https://www.gradua.cz/blog/generace-alfa-testovano-na-vlastnich-detch.html>

GRAFOMOTORIKA.EU. (2022) *Grafomotorika* [online] Dostupné z: <http://www.grafomotorika.eu/grafomotorika/>

HAAN, Linda de a Stern NIJLAND. *Princ & princ*. Praha: Meander, 2013. Modrý slon. ISBN 978-80-87596-31-9.

HAAN, Linda de a Stern NIJLAND. *Král & král & rodina*. Přeložil Adéla ELBEL. Brno: Větrné mlýny, 2017. Větráček. ISBN 978-80-7443-238-5.

HEGER, Lubomír. (2021) Se sextingem má zkušenost každé šesté dítě, říká docent Kamil Kopecký. In: *Deník.cz* [online]. Dostupné z:

<https://www.denik.cz/spolecnost/se-sextingem-ma-zkusenost-kazde-sestede-rika-expert-kamil-kopeccky.html>

HINDUJA, Sameer, Justin PATCHIN. (2018). Teen Sexting: A Brief Guide for Parents and Educators. In: *Cyberbullying Research Center* [online]. Dostupné z: <https://cyberbullying.org/sexting-research-summary.pdf>

HOFFSTÄDTER, Jana H. *Cesta na svět*. Přeložil Ondřej KAVALÍR. Praha: Labyrint, 2016. ISBN 978-80-86803-38-8.

HOLLÁ, Katarína. (2020) Sexting types and motives detected among slovak adolescents. In: *European Journal of Mental Health* [online]. 15, 75–92. Dostupné z: https://semmelweis.hu/ejmh/files/2020/12/ejmh_2020_2_holla_75_95-1.pdf – VAN DER HOF, S. & B. KOOPS (2011), *Adolescents and Cybercrime: Navigating between Freedom and Control*, Policy & Internet 3: 2, 1–28 (<http://doi.org/10.2202/1944-2866.1121>)

HRONOVÁ, Markéta. (2022) Sexuální výchova se ze škol vytrácí. Na rozdíl od jiných předmětů se přitom s partnerstvím a sexem potká každý. In: *Hospodářské noviny* [online]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67024950-o-pornografii-by-se-zaci-meli-dozvedet-drive>

CHARVÁT, Miroslav a Monika NEVORALOVÁ. *Faktory rizikové a protektivní*. In: MIOVSKÝ, Michal, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování II. 2., přepracované a doplněné vydání*. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-393-8.

JAISHANKAR, Karuppannan. (2009) *Sexting: A new form of Victimless Crime? International Journal of Cyber Criminology* [online]. 3(1), 21–25. Dostupné z: <http://www.cybercrimejournal.com/editorialijccjan2009.pdf>

JANOUGH, Katerina. *Jak jsem přišel na svět*. Praha: Mladá fronta, 2006. ISBN 80-204-1441-X.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché. ISBN 978-80-271-0586-1.

JONÁŠOVÁ, Iveta. (2015). Příloha č. 18: Rizikové sexuální chování (č.j.: MSMT-1999/2015). In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

KABALI, Hilda K., Matilde M. IRIGOYEN, Rosemary NUNEZ-DAVIS, Jennifer G. BUDACKI, Sweta H. MOHANTY, Kristin P. LEISTER a Robert L. BONNER, Jr. (2015). Exposure and Use of Mobile Media Devices by Young Children. In: *Pediatrics* [online]. 136(6), 1044–1050. Dostupné z: <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/136/6/1044.full.pdf>

KAHN-NATHAN, Jacqueline, Jean COHEN a Christiane VERDOUX. *Mluvíme o sexu: 10–13 let*. Přeložila Zuzana KLIMŠOVÁ. Praha: Svojtka & Co., s.r.o, 2018. ISBN 978-80-256-2332-9.

KOHOUTEK, Rudolf. (2022). Miskoncepce. In: *SCS.ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. Dostupné z: https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=miskoncepce&typ_hledani=prefix

KOHOUTEK, Rudolf. (2022). Prevence. In: *SCS.ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/prevence-a-jeji-typy>

KOLIBA, Peter, Petr WEISS, Martin NĚMEC a Markéta DIBONOVÁ. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2039-0.

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI (2018). *Rodič a rodičovství v digitální éře (výzkumná zpráva)*. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Pavla DOBEŠOVÁ. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOPECKÝ, Kamil, Veronika KREJČÍ. (2021). *Co je Roblox a proč je důležité o něm vědět?* Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/journal/pdf.php?article=2304&>

KOPECKÝ, Kamil. (2010). Nebezpečí zvané kybergrooming I. In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/9741/NEBEZPECI-ZVANE-KYBERGROOMING-I.html>

KOPECKÝ, Kamil. (2015). Digitální rodičovství – starý koncept v novém kabátě. In: *E-Bezpečí* [online]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/1012-digitalni-rodicovstvi>

KOPECKÝ, Kamil. (2019). Jste rodiče? A jste aktivní v prostředí internetu? Možná i vy provozujete sharenting. In: *E-bezpečí* [online]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodicum-ucitelum-zakum/1405-jste-rodice-a-jste-aktivni-v-prostredi-internetu-mozna-i-vy-provozujete-sharenting>

KRIŠOVÁ, Dagmar a Marcela POLÁČKOVÁ. *Děti to chtějí vědět taky: o respektujících vztazích a sexuálníím zdraví*. Druhé, revidované vydání. Praha: Konsent, 2023. ISBN 978-80-11-02675-2.

LACINOVÁ, Lenka, Radka MICHALČÁKOVÁ a Zuzana MASOPUSTOVÁ. (2008). Láska je láska: představy a zkušenosti patnáctiletých adolescentů. In: *E-psychologie* [online]. 2(3), 16–29. Dostupné z: <https://e-psycholog.eu/pdf/lacinovaetal.pdf>

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

LAURANS, Camille. *Co to tam mám?* Přeložil Zuzana KLIMŠOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2019. Moje malá proč. ISBN 978-80-256-2640-5.

MADIGAN, Sheri, Anh LY, Christina RASH, Joris VAN OUYTSEL a Jeff TEMPLE. (2018). Prevalence of multiple forms of sexting behavior among youth: A systematic review and meta-analysis. In: *JAMA Pediatrics* [online]. 172(4), 327–335. Dostupné z: <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2017.5314>

MACHOVÁ, Jitka. *Biologie člověka pro učitele*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3357-2.

MARTÍN, Arturo. *První knížka o sexu pro holky a kluky*. 2. vyd. Přeložila Hana JOVANOVIČOVÁ. Říčany: Sun, 2020. ISBN 978-80-7567-729-7.

MARTINCOVÁ, Jana. *Jak děti přicházejí na svět: odpovědi na první otázky dítěte (nejen o sexu moderně, pravdivě, jednoduše, s láskou)*. Brno: Babyonline, 2010. Pro chytré hlavičky. ISBN 978-80-904216-2-2.

McCRINDLE, Mark. *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*. 1. vyd. Sydney: University of New South Wales Press, 2010. 208 s. ISBN 978-1742230351.

MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. *Co to dělají maminka s tatínkem?* Praha: Svojtka & Co., 2013. Knihovnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0890-6.

MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. *Holka nebo kluk?* Praha: Svojtka & Co., 2013. Knihovnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0998-9.

MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. *Jak přicházejí děti na svět?* Praha: Svojtka & Co., 2013. Knihovnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0795-4.

MIGALLÓN LOPEZOSA, Pilar. *Jak to tedy je se sexualitou?* Praha: Svojtka & Co., 2013. Knihovnička sexuální výchovy. ISBN 978-80-256-0997-2.

MINISTERSTVO VNITRA ČR (2021). *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027* [online]. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2021/10/04_spk-2022-2027_strategicka-cast.pdf

MIOVSKÝ, Michal et al. *Prevence rizikového chování ve školství I. 2. přeprac. a dopl. vyd.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015. 329 s. ISBN 978-80-7422-391-4.

MITCHELL, Kimberly, David FINKELHOR, Lisa JONES a Janis WOLAK. Prevalence and characteristics of youth sexting: a national study. In: *Pediatrics* [online]. 2012; 129(1):13–20.

MORELLI, Mara, Dora BIANCHI, Roberto BAIOTTO, Lina L. PEZZUTI a Antonio CHIRUMBOLO. (2016). Sexting, psychological distress and dating violence among adolescents and young adults. In: *Psicothema* [online]. 28(2), 137–142. Dostupné z: <http://www.psicothema.com/pdf/4303.pdf>

MŠMT (2019). *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027* [online]. Praha. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt>

MŠMT (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf

MŠMT (2023). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2023 – s vyznač. změnami* [online]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

MŠMT (2021). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2021 – s vyznač. změnami* [online]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/file/4982/>

NOVOTNÁ, Lenka, Miloslava HŘÍCHOVÁ a Jana MIŇHOVÁ. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0115-4.

OBÁLKY KNIH (2023) [online] *Projekt ObalkyKnih.cz*. Dostupné z: <https://www.obalkyknih.cz/>

PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Nezralá sexualita: O sexuální výchově a sexuálních projevech dětí a mládeže*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1990.

PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Pohlavní život, neboli, Odpovědi na otázky, které si kladeš*. [Praha]: Slovart, c2005. ISBN 80-7209-702-4.

PRENSKY, Marc. (2001) Digital Natives, Digital Immigrants. In: *On the Horizon* [online]. MCB University Press. 9(5), 1–6. Dostupné z: <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

ROBERT, Jocelyne. *Nenech si to líbit!: ochrana dítěte před sexuálním zneužitím*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0340-7.

ROSENBERG, Eli. (2011) In Weiner`s Wake, a Brief History of the Word `Sexting`– More than you ever wanted to know about a word that is not going away anytime soon. In: *The Atlantic* [online]. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/national/archive/2011/06/brief-history-sexting/351598/>

ŘEZNÍČKOVÁ, Aneta. (2018) *Většina dětí dostane mobil v první nebo druhé třídě, ukazuje průzkum*. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/mobilni-telefony-deti-zakladni-skola-pruzkum-rodice.A180830_194947_ekonomika_mpl

SADKOVÁ, Tereza. (2019) *Sexuální výchova na 1. stupni základních škol v České republice*. Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <https://theses.cz/id/iyyzdo/33272130>

SALEH, Fabian, Albert GRUDZINSKAS a Abigail JUDGE, A. *Adolescent Sexual Behavior in the Digital Age: Considerations for Clinicians, Legal Professionals and Educators. Youth-Produced Sexual Images, "Sexting," and the Cellphone*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

SPRSV (2017). *Standardy pro sexuální výchovu v Evropě*. In: *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, z.s.* Dostupné z: https://www.planovanirodiny.cz/storage/Standardy_pro_sexualni_vychovu_v_Evrope.pdf

STOKLÁSKOVÁ, Martina. (2013) *Výchova k reprodukčnímu zdraví v předškolním a školním vzdělávání*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/20911/stokl%c3%a1skov%c3%a1_2013_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y

STREICHMAN, Jason. (2011) What is sexting? In: *Examiner.com* [online]. Dostupné z: <http://www.examiner.com/mental-health-education-in-phoenix/what-is-sexting>

SULER, John (2004). *The Online Disinhibition Effect*. In: *The Psychology of Cyberspace* [online]. Dostupné z: <https://drleannawolfe.com/Suler-TheOnlineDisinhibitionEffect-2004.pdf>

SZOTKOWSKI, René a Kamil KOPECKÝ. *Kyberšikana a další druhy online agrese zaměřené na učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. Monografie. ISBN 978-80-244-5334-7.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Pavla DOBEŠOVÁ. *Sexting u českých dětí*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5793-2.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠILEROVÁ, Lenka. *Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada Publishing, 2003. Pro rodiče. ISBN 80-247-0291-6.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. Studijní texty. ISBN 978-80-244-2433-0.

ŠMAHEL, David, Hana MACHÁČKOVÁ, Giovanna MASCHERONI, Lenka DĚDKOVÁ, Elisabeth STAKSRUD, Kjartan ÓLAFSSON, Sonia LIVINGSTONE a Uwe HASEBRINK. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. Dostupné z: <https://irtis.muni.cz/media/3218267/eu-kids-online-2020-16march2020.pdf>

ŠTĚRBOVÁ, Dana, Lenka ŠILEROVÁ a Zuzana PROUZOVÁ. *Ty jsi holka, ty jsi kluk: rodičům to není fuk, když se děti ptají na sexualitu*. Brno: CPress, 2017. ISBN 978-80-264-1399-8.

ŠTĚRBOVÁ, Dana. *Sexuální výchova a osvěta u osob s mentálním postižením: strategie odborných služeb a modelový protokol sexuality a vztahů*. 1. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2009. In VOLFOVÁ, Iva, Zdeňka

KOZÁKOVÁ a Miloš VELEMÍNSKÝ. *Prevence sexuálního zneužívání dětí a adolescentů se specifickými potřebami*. Praha: Triton, 2008.

ŠTRUNC, Pavel. (2018) Sexuoložka Fifková: Závislost na pornu a masturbaci je obrovský problém, bojím se o muže. In: *Reflex* [online]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/video/86392/sexuolozka-fikova-zavislost-na-pornu-a-masturbaci-je-obrovsky-problem-bojim-se-o-muze.html>

THE NATIONAL CAMPAIGN TO PREVENT TEEN AND UNPLANNED PREGNANCY (2008). Sex and tech: results from a survey of teens and young adults. In: *The Dibble Institute* [online]. Dostupné z: https://www.dibbleinstitute.org/pdf/SexTech_Summary.pdf

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

UNICEF (1989). *Úmluva o právech dítěte*. In: *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vyd., doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VERDOUX, Christiane, Jean COHEN a Jacqueline KAHN-NATHAN. *Mluvíme o sexu: 7–9 let*. Přeložil Zuzana KLIMŠOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. ISBN 978-80-256-2331-2.

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. (2005). In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/35913>

WOLAK, Janis a David FINKELHOR. (2011). *Sexting: A Typology* [online]. University of New Hampshire Scholars' Repository: Crimes against Children –

Research Center. Dostupné z: <https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1047&context=ccrc>

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. (2009). In: Sbírka zákonů [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=40&r=2009>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). (2022). In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. (2016). In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

ZEP a Hélène BRULLER. *Titeufova sexuální výchova.* Praha: Mladá fronta, 2010. ISBN 978-80-204-2230-9.

Anotace

Monografie je orientována na problematiku sextingu – rizikového komunikačního fenoménu, který je realizován prostřednictvím digitálních technologií – u populace vybraných žáků 1. stupně základní školy.

Teoretická část sexting vymezuje, řadí do systému základních forem rizikového chování a propojuje s dalšími online rizikovými fenomény. Dále pak rozebírá žáka 1. stupně základní školy stran jeho obvyklého psychosexuálního vývoje, který však ve spojitosti s digitálními médii může nabývat poněkud jiných rozměrů. Na závěr pak popisuje možnosti prevence sextingu u vybraných žáků primárního vzdělávání.

Empirická část pak zjišťuje rozšíření sextingu ve všech jeho základních podobách u vybrané skupiny žáků na 1. stupni základní školy.

Summary

The monograph focuses on the issue of sexting – a risky communication phenomenon that is implemented through digital technologies – in a population of selected pupils of the first grade of primary school.

The theoretical part defines sexting, places it in the system of basic forms of risky behaviour and connects it with other online risk phenomena. It then analyses the 1st grade primary school pupil in terms of his/her usual psychosexual development, which, however, may take on somewhat different dimensions in connection with digital media. Finally, it describes the possibilities of preventing sexting in selected primary school pupils.

The empirical part then investigates the prevalence of sexting in all its basic forms among a selected group of primary school pupils.

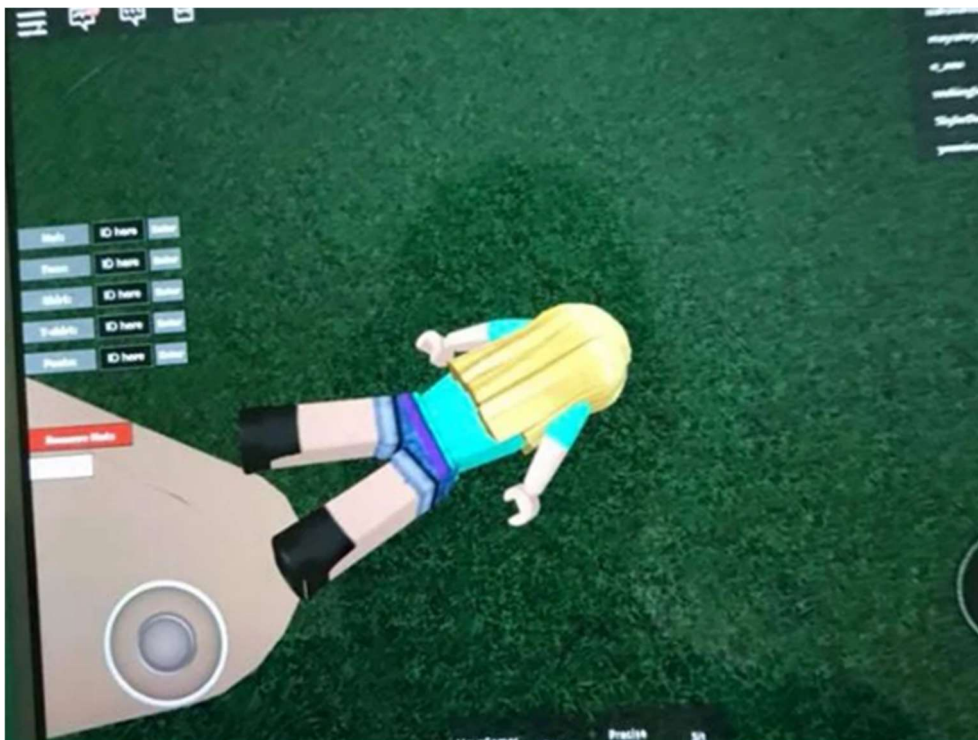
Přílohy

Příloha 1

Multiplayerová sociální platforma Roblox (obrázek č. 4) slouží k hraní her v online 3D prostoru a čítá 150 milionů hráčů po celém světě. Uživatel po registraci na webových stránkách získá svého herního avatara a je mu nabídnuto kvantum online her s možností komunikovat s ostatními uživateli (prostřednictvím chatu, soukromých zpráv) a vytvářet své vlastní hry, kterých je v Robloxu většina. Vystává tak cesta pro potenciálně rizikovou komunikaci ze strany různých sexuálních abuzérů. V Severní Karolíně byl např. zaznamenán případ znásilnění virtuálního avatara 7leté dívky (viz obrázek č. 5), přičemž výjimkou nejsou ani pokusy kontaktovat děti s pozvánkou do sexuálně zaměřených místností (viz obrázky č. 6 a 7) (Kopecký, Krejčí, 2021).

Obrázek 4: Roblox (Kopecký, Krejčí, 2021)

Obrázek 5: *Znásilněný avatar 7leté dívky (Kopecký, Krejčí, 2021)*

Obrázek 6: *Sexuálně zaměřená místnost v Robloxu (Kopecký, Krejčí, 2021)*

Obrázek 7: Pornografický materiál v Robloxu (Kopecký, Krejčí, 2021)

Příloha 2

Obrazová příloha publikací dostupných na trhu knih, které jsou využitelné **pro rodiče dětí mladšího školního věku (a i dětí mladších) při edukaci v oblasti sexuality**. Je na posouzení samotného rodiče, které kapitoly vybraných knih (a kdy) se svým dítětem „probere“.

Obrázek 8: *Cesta na svět* (Hoffstädter, 2016; Obálky knih, 2023)

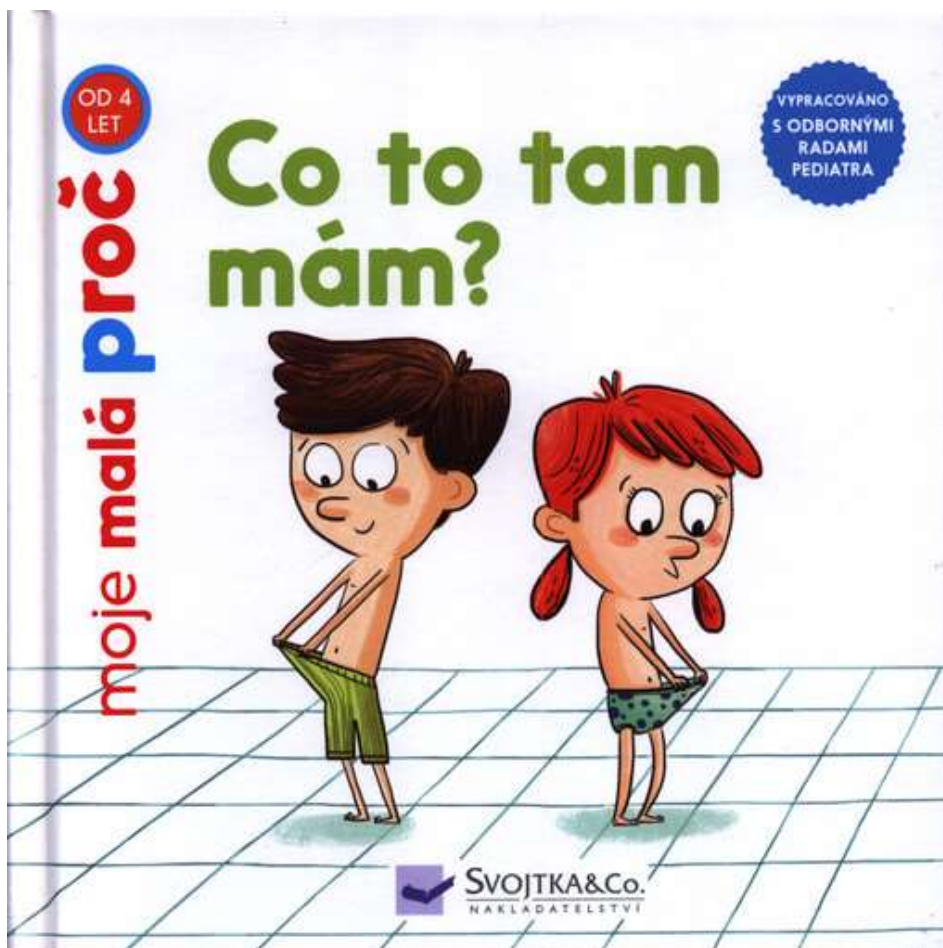

Obrázek 9: Odkud přicházejí děti?: první otázky a odpovědi
(DAYNES, 2017; Obálky knih, 2023)

Obrázek 10: Jak děti přicházejí na svět (Martincová, 2010; Obálky knih, 2023)

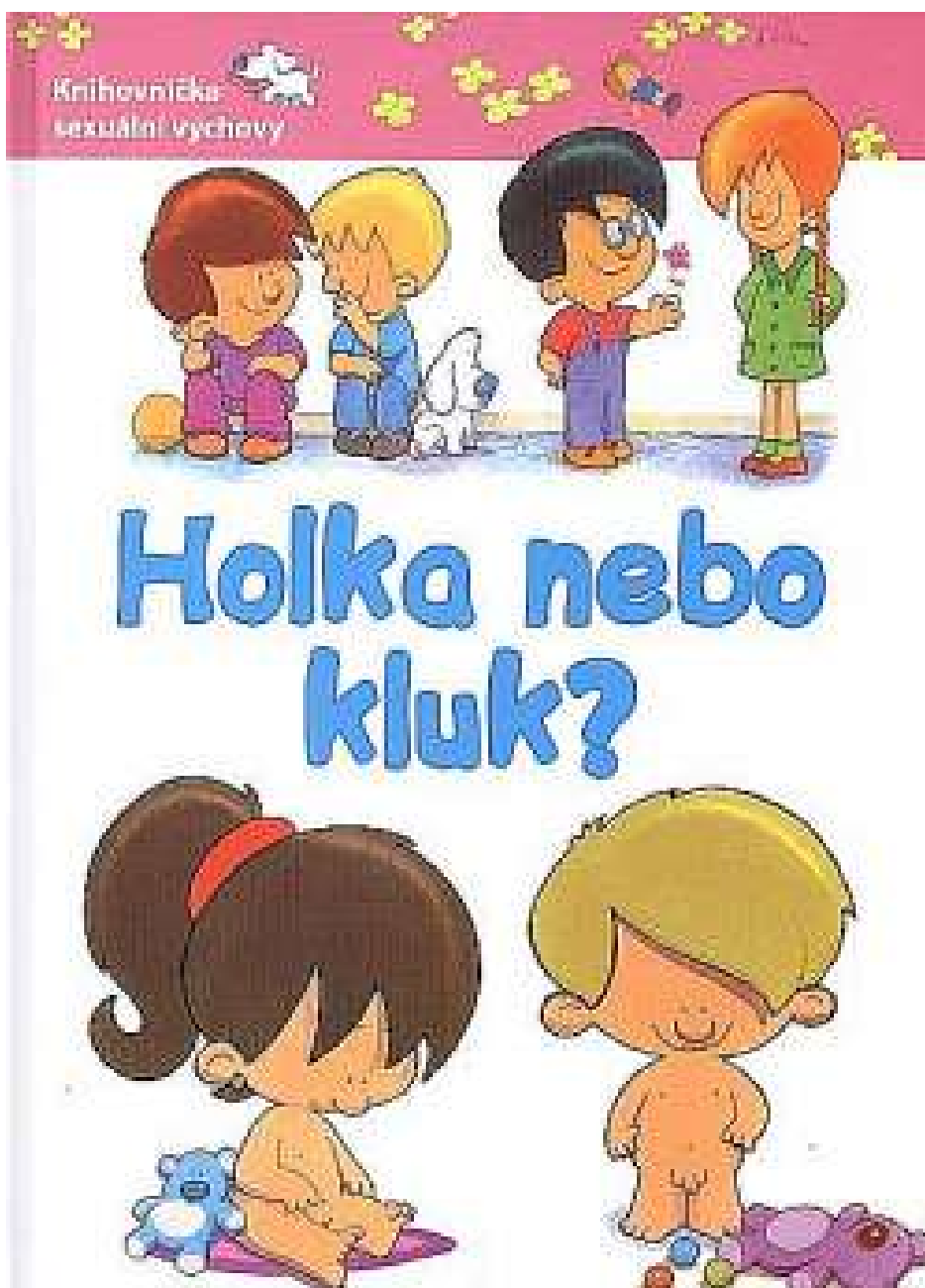

Obrázek 11: *Co to tam mám?* (Laurans, 2019; Obálky knih, 2023)

Obrázek 12: *Co to dělají maminka s tatínkem?*
(Migallón Lopezosa, 2013; Obálky knih, 2023)

Obrázek 13: *Holka nebo kluk? (Migallón Lopezoza, 2013; Obálky knih, 2023)*

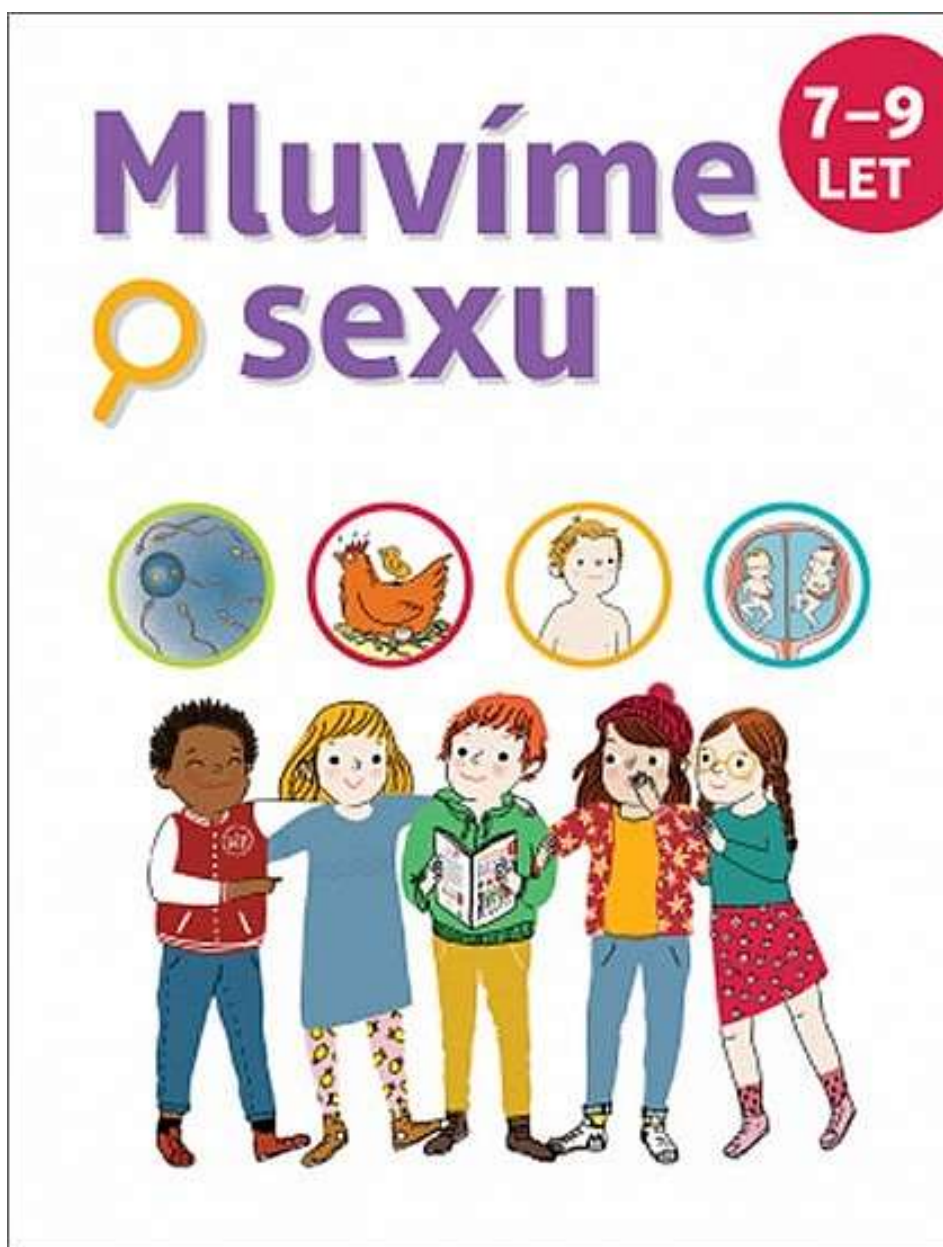
Obrázek 14: *Jak přicházejí děti na svět?*
(Migallón Lopezosa, 2013; Obálky knih, 2023)

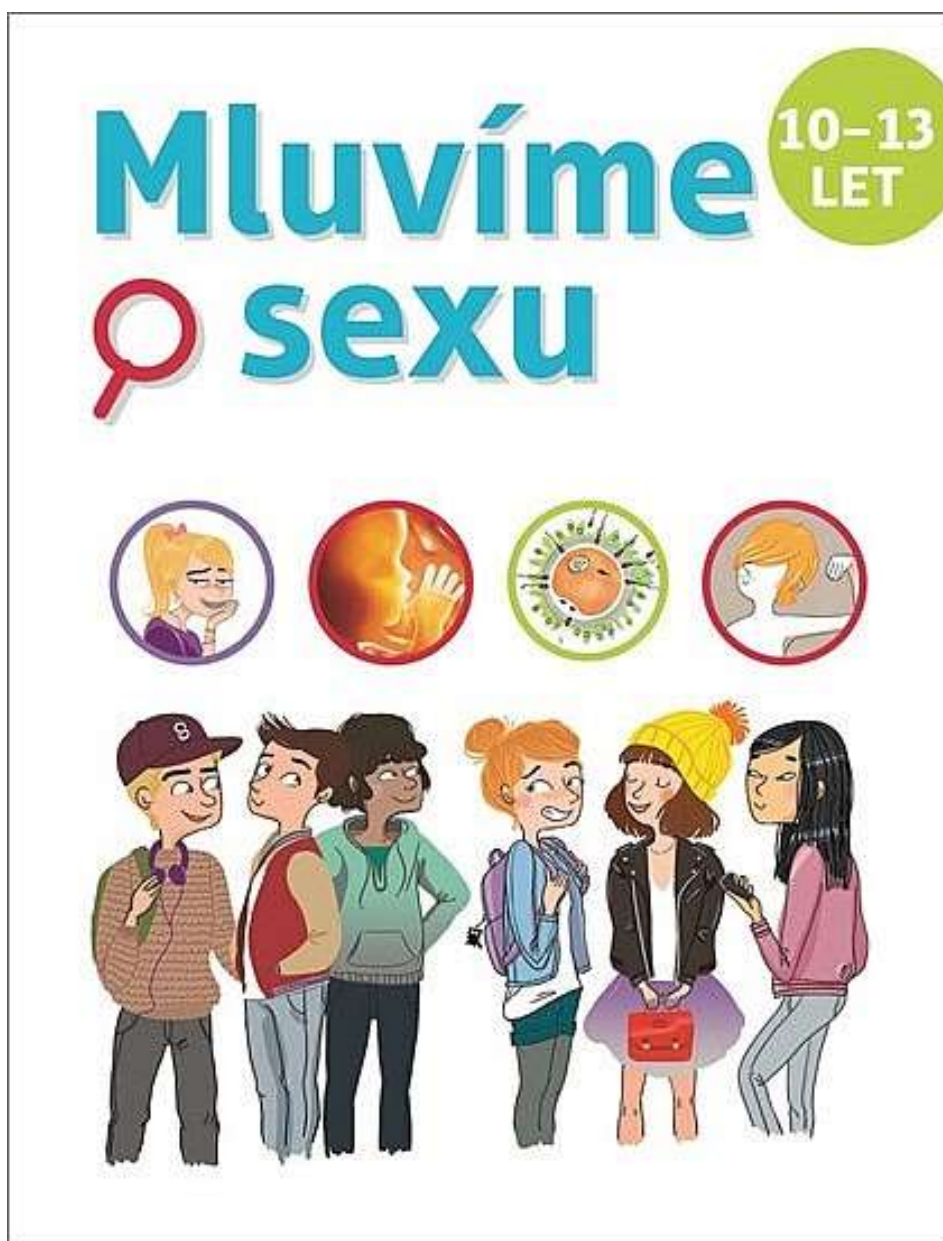
Obrázek 15: *Jak to tedy je se sexualitou?*
(Migallón Lopezosa, 2013; Obálky knih, 2023)

Obrázek 16: *Mluvíme o sexu 4/6 let (Fougère, 2018; Databáze knih, 2023)*

Obrázek 17: Mluvíme o sexu 7/9 let (Verdoux, 2018; Databáze knih, 2023)

Obrázek 18: *Mluvíme o sexu 10/13 let*

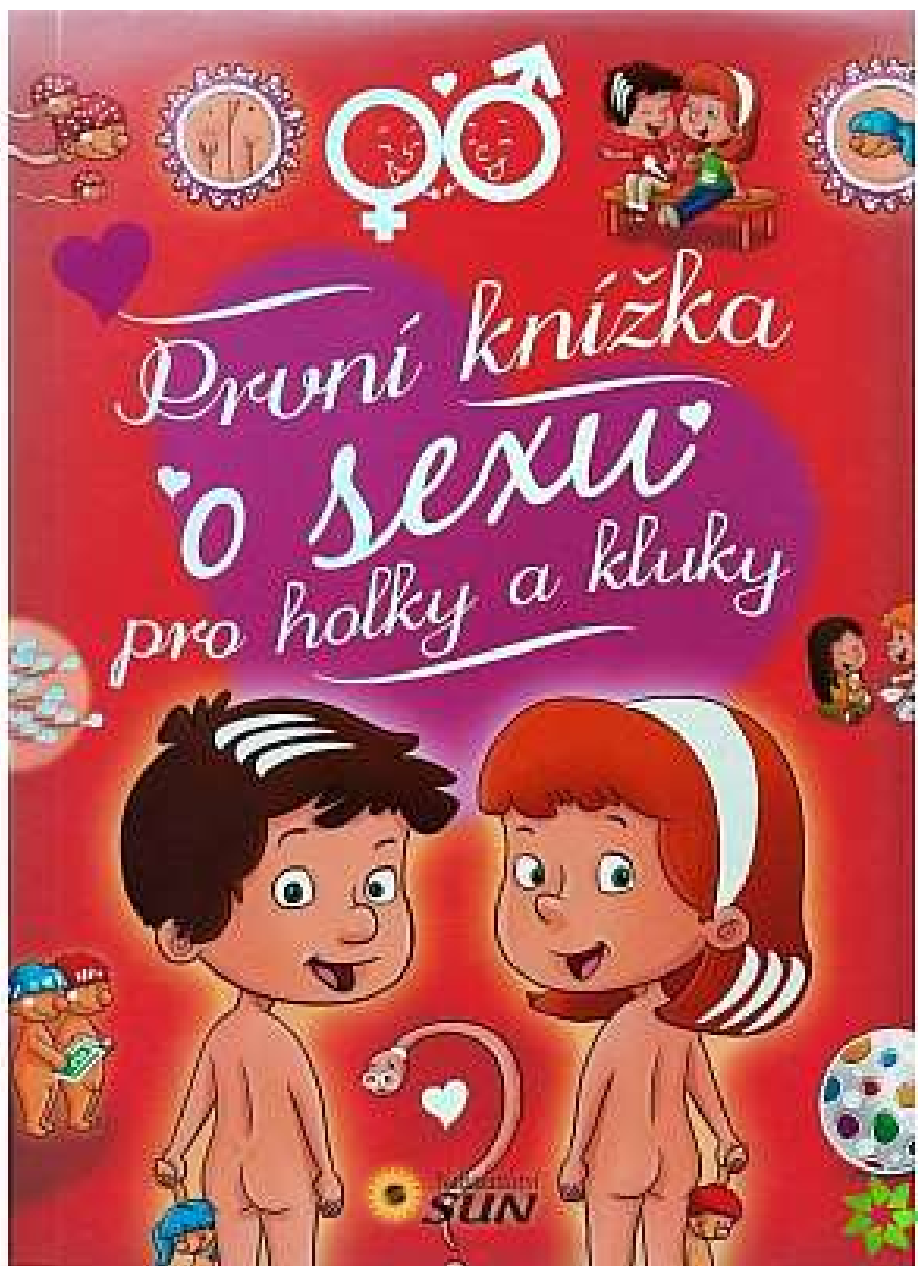
(Kahn-Nathan, Cohen, Verdoux, 2018; Databáze knih, 2023)

Obrázek 19: *Jak jsem přišel na svět (Janouch, 2006; Databáze knih, 2023)*

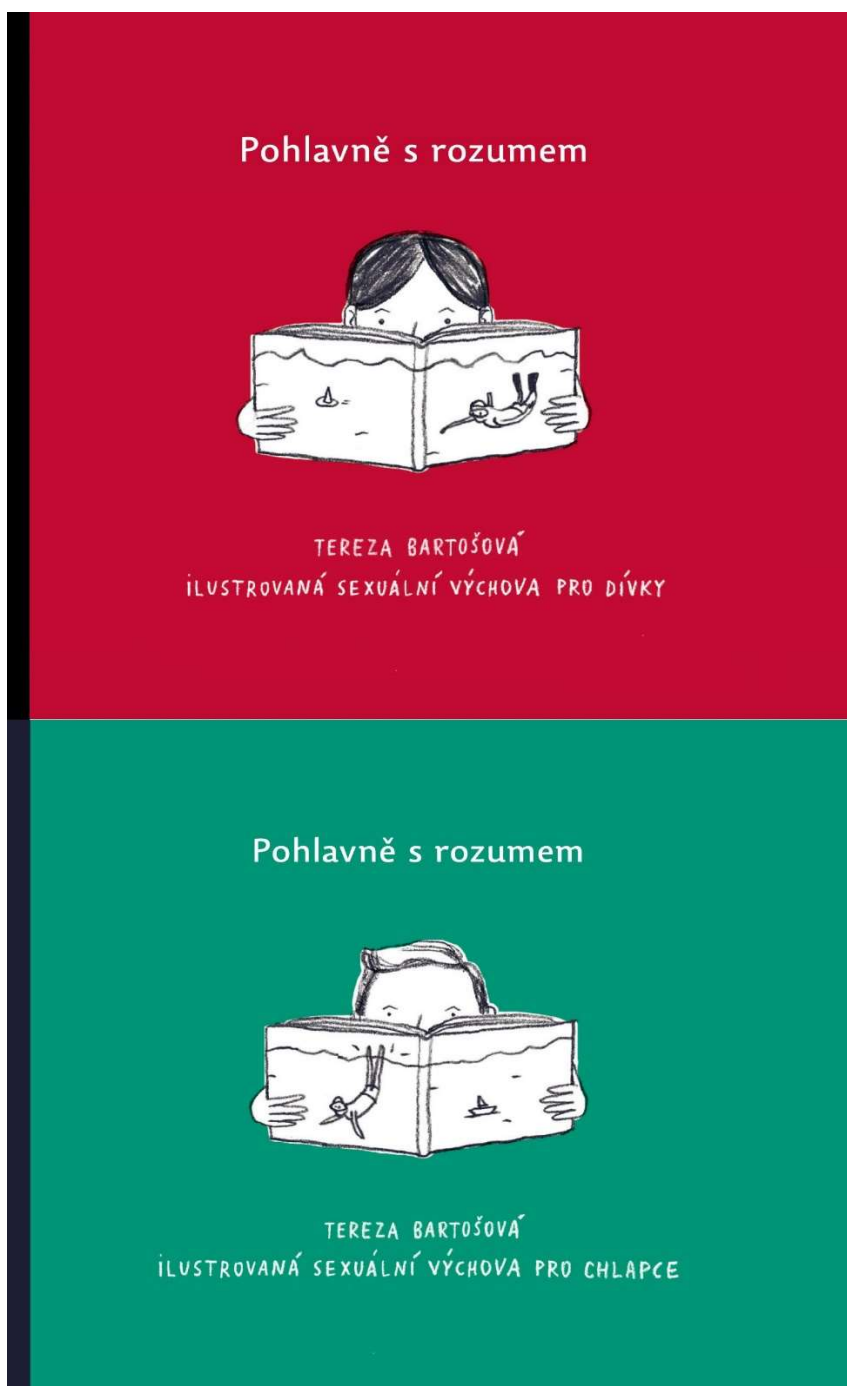

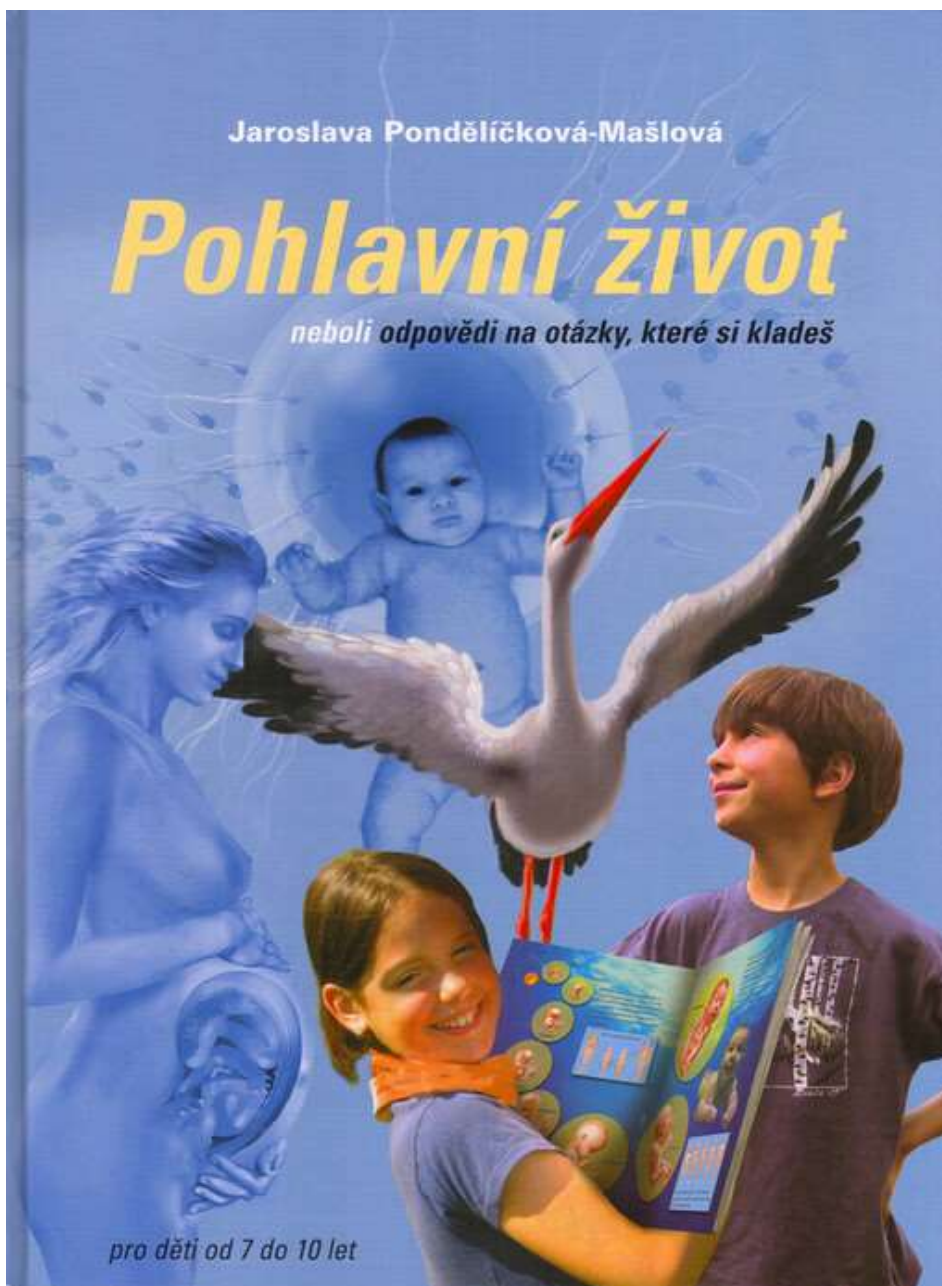
Obrázek 20: První knížka o sexu pro holky a kluky
(Martín, 2020; Databáze knih, 2023)

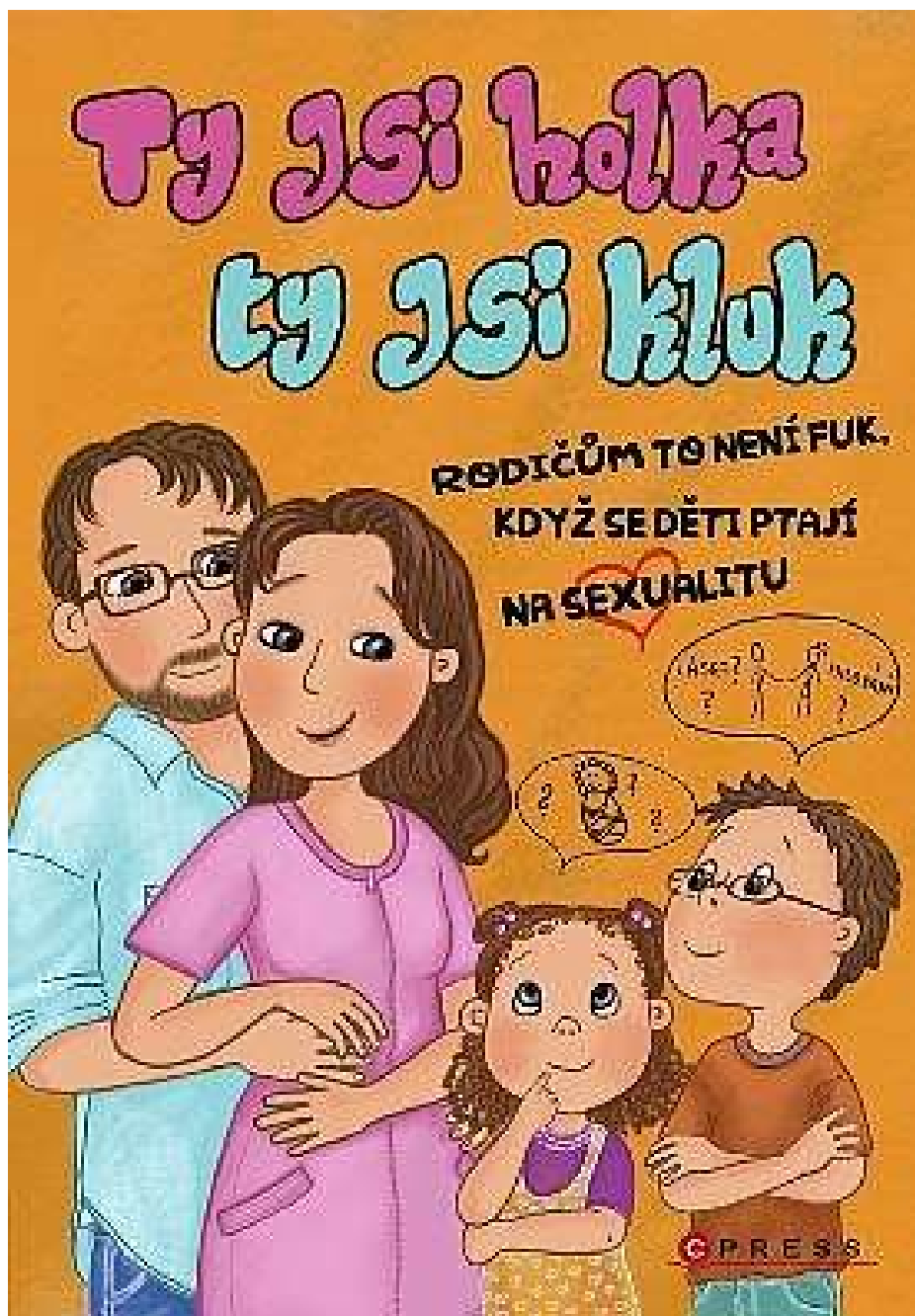
Obrázek 21: *Moje první knížka o sexu (Días Morfa, 2009; Obálky knih, 2023)*

Obrázek 22: Pohlavně s rozumem (Bartošová, 2018; Obálky knih, 2023)

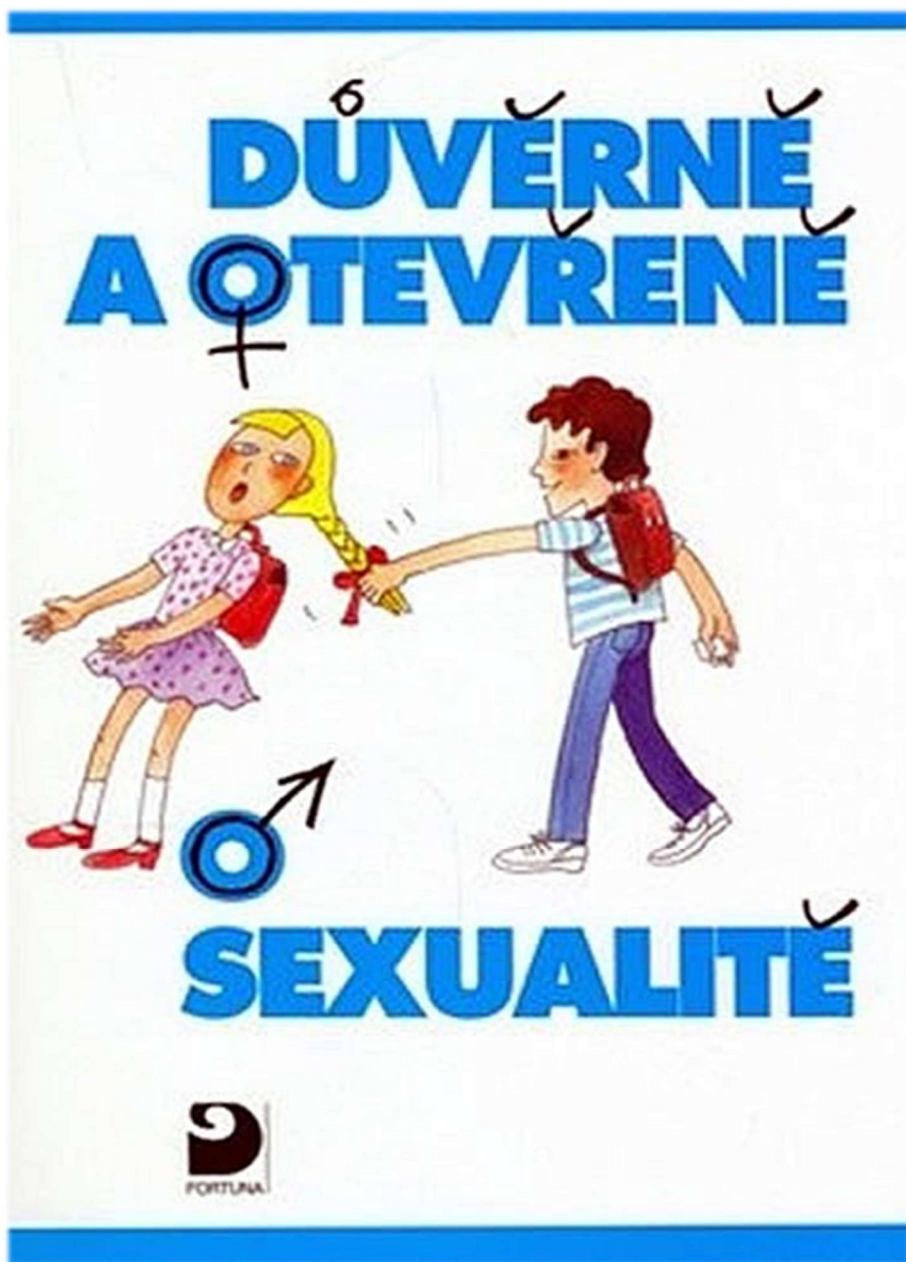

Obrázek 23: Pohlavní život, neboli, Odpovědi na otázky, které si kladeš
(Pondělíčková-Mašlová, 2018; Obálky knih, 2023)

Obrázek 24: Ty jsi holka, ty jsi kluk: rodičům to není fuk, když se děti ptají na sexualitu (Štěrbová, Šilerová, Prouzová, 2017; Databáze knih, 2023)

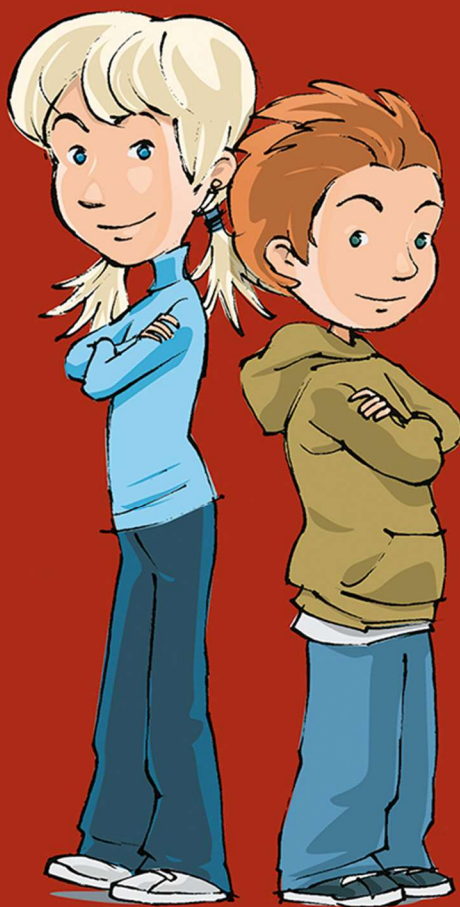

Obrázek 25: *Důvěrně a otevřeně o sexualitě: sexuální výchova pro základní školu
a pro nižší ročníky víceletých gymnázií
(Donát, Donátová, 2007; Obálky knih, 2023)*

Jocelyne Robert

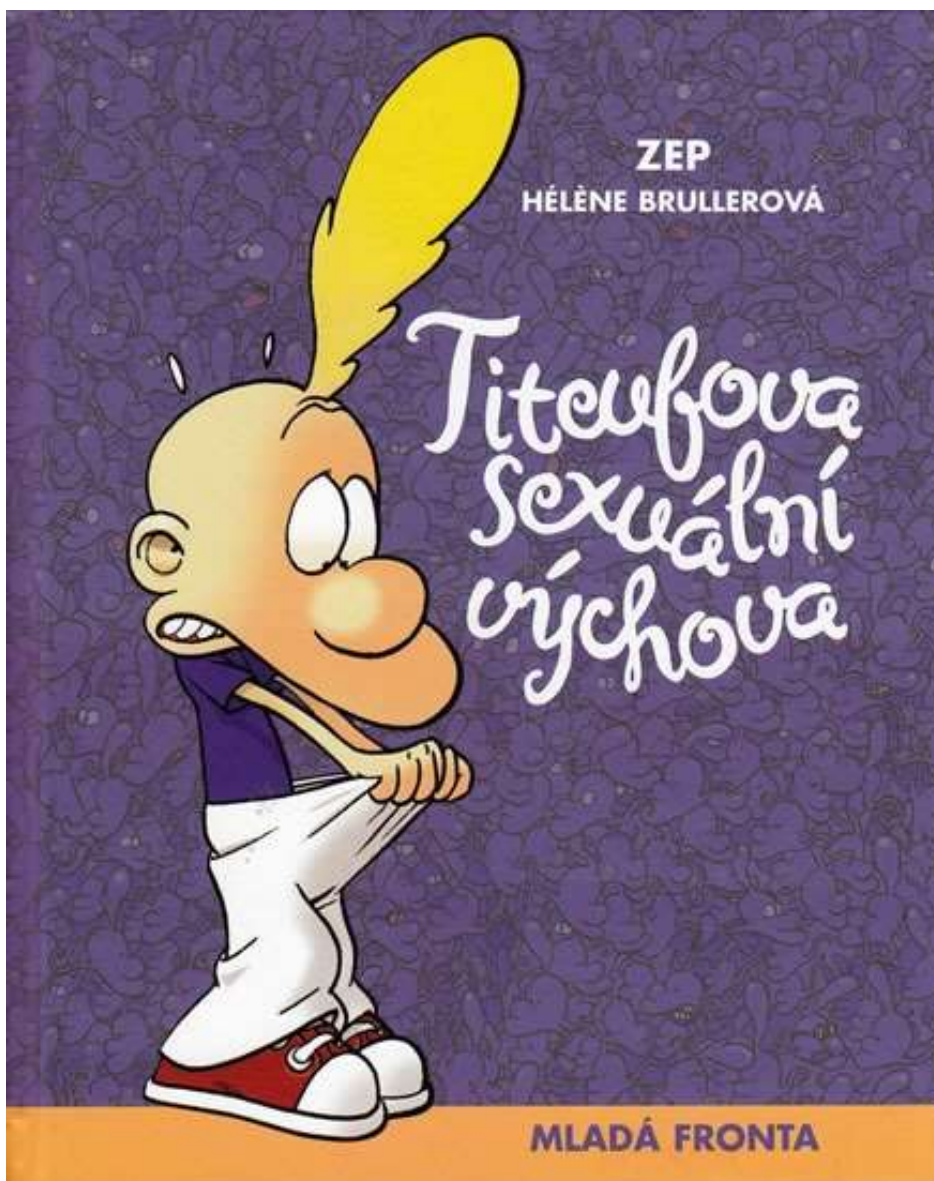
Nenech si to líbit!

Ochrana dítěte před sexuálním zneužitím

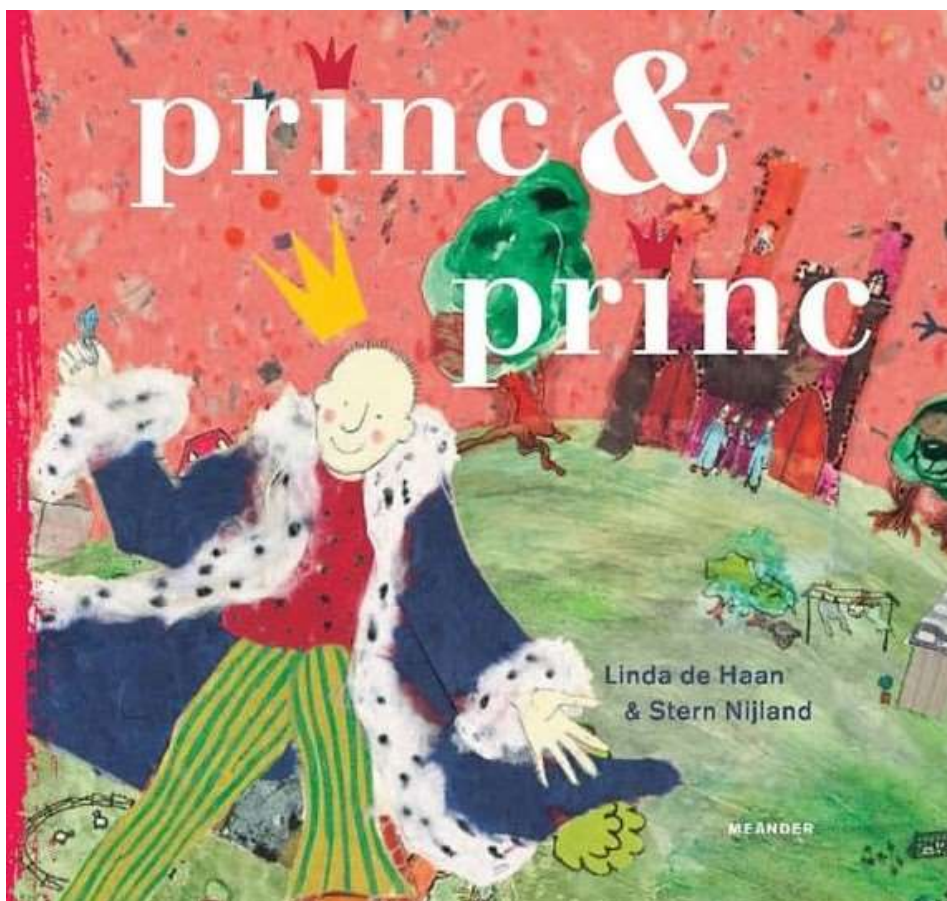

portál

Obrázek 26: *Nenech si to líbit!: ochrana dítěte před sexuálním zneužitím*
(Robert, 2013; Obálky knih, 2023)

Obrázek 27: Titeufova sexuální výchova
(ZEP a Bruller, 2010; Databáze knih, 2023)

Obrázek 28: *Princ & princ* (Haan, Nijland, 2013; Databáze knih, 2023)

Obrázek 29: *Král & král & rodina* (Haan, Nijland, 2017; Databáze knih, 2023)

Obrázek 30: Děti to chtěj vědět taky – O respektujících vztazích a sexuálním zdraví (Krišová, Poláčková, 2023; Obálky knih, 2023)

Odborná monografie **Sexting u žáků na 1. stupni základní školy** je orientována na problematiku rizikového komunikačního fenoménu, jehož počátky lze pozorovat už u dětí ve věku primárního vzdělávání. Dané věkové kategorii však není v souvislosti se sextingem výzkumníky věnována žádná pozornost, proto lze v tomto ohledu monografii považovat za ojedinělou práci svého druhu. Představuje úvod do zvoleného tématu a její podstatnou část tvoří výsledky výzkumného šetření zaměřeného na prevalenci sextingu v jeho (sub)dimenzích u žáků mladšího školního věku.

Publikace je tak určena nejen budoucím/současným učitelům a rodičům dětí 1. stupně základní školy, ale také všem zájemcům z řad odborné či laické veřejnosti.

Univerzita Palackého
v Olomouci

9 788024 463759